

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΖΥΡΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΤΣΑ

(Συνέχεια από τή σελ. 376)

Αὐγούστου

4 [ήμ.] δ. Ἦλθε ἡ Πουλήνα καὶ ἐπῆγε στή[ν] κοίση, μὰ δὲν ἤρε-
ρε μαρτύρους.

5. Ἐμίσεψε ἡ Πουλήνα, νὰ πὰ γυρεύγει μαρτύρους. . . .

7. Ἐβάλαμε τὰ ριχιάνια¹⁸.

15. Ἐφταξεν ὁ Ἀντιβασιλέας σὶ τὸ Κάστρο ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ Χανιά.

19. Πρωὶ-πρωὶ ἐμίσεψε ὁ Ἀντιβασιλέας μὲ ὀκτὼ καράβια δζὰ τὴν
Ἀλεξάνδρα.

Σεπτέμβριος.

4 [ήμ.] ζ. Ἐμίσεψε ὁ Μανολιός, νὰ πὰ φέροι τὴ[ν] Πουλήνα.

5. Ἐκοιμήθη ἡ Λιαμάντοπούλα τὸ Κατερίνι, τοῦ Στυλιανοῦ ἡ
γυνή.

12. Ἐδωσε ἡ Πουλήνα τοῦ Μανολιὸ ὄροχο εἰς τὴ Μητρόπολη, καὶ
ἔτελείωσε ὁ [ν]ταβὰς τῆς, ὅτι δὲν τῆς χωροστεῖ

17. Ἦρερε ὁ Σιγαρογιάννης τὸ Χ(ατζή) Μωραΐτη μέτα, ὡσὰν
ἤφυγε ἀπὸ τὴν Ψιμουδιά(;). Εἰς τὰς ὅ¹/₂ ὥρας τῆς νυκτὸς εἶδον ὄρα-
μα, ὡσὰν νὰ ἔβλεπον τὴν Ἀγίαν Τριάδα μὲ ὄλον τὸ πῦρ τῆς Θεότη-
τος, τὸν Πατέρα καὶ Υἱόν. Καὶ κάποιες φορὲς ἤρχετον ὁ Ἰ(ησοῦς)
Χρ(ιστός) καὶ ἐσυνομίλειε μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάλιν ὑπέστρεψε εἰς
τὸν Πατέρα Του μέσα εἰς τὸ πῦρ τῆς Θεότητος. Ἐγὼ, λέγει, ὡσὰν νὰ
ἤμουν εἰς κανένα ὑπόδημα καὶ ἐν καιρῷ λιτῆς μου ἔλεγον κάποια
ψεύματα, ὅπου δὲν [μ]πόρου νὰ γνωρίσω τὴν ἀλήθειαν. Τὸ λοιπὸν
εἶπον πρὸ[ς] ἐμαυτὸν «διατί, ὅταν παρουσιάζεται ὁ Χριστός, νὰ μὴν
Τοῦ ζητήσω μιὰν χάρη, νὰ μου χαρίσει πνεῦμα προφητικόν, νὰ γνωρί-
ζω τὰ ἀπόκρυφα;» Τὸ λοιπὸν στέλνω ἕνα παιδί νὰ πάγει νὰ ἰδεῖ, ἂν
ἦτον ὁ Υἱὸς μαζί μὲ τὸν Πατέρα μέσα εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ Τὸν προσ-

¹⁸) Παράσημα. Ἡ παρασημοφόρηση τῶν συμβούλων δείχνει τὴν προσπά-
θεια τοῦ Ἀντιβασιλέως νὰ δημιουργήσῃ φιλίες, χρήσιμες γιὰ τὸν ἐπικείμενο
πόλεμο (πβλ. ὑπόμν. 17 [1837]).

μένω, όταν θὰ βγεῖ ἔξω, νὰ Τοῦ ὁμιλήσω. Καὶ τὸ παιδί πάγει καὶ τοῦ λέγει ὅτι Τὸν θέλω νὰ Τοῦ εἰπῶ, καὶ ἔρχεται πρό[ς] με καὶ μοῦ λέγει «τί μὲ θέλεις;». Ἐγὼ βλέποντάς Τον ἐτρόμαξα καὶ Τοῦ προσπέτω καὶ Τοῦ λέγω «αὐθέντα μου, δὲν εἶπα νὰ κοπιᾶσεις¹⁹ εἰς ἐμὲ τὸν ἀνάξιον, ἀλλὰ νὰ ἰδεῖ τὸ παιδί, ἂν ἦσουν μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα νὰ προσμένω τὴν παρουσίαν Σου νὰ Σᾶς ζητήσω τὴν τάδε χάριν, ὅπου ἠξέυρω πὼς εἶναι στὸ χέρι Σου νὰ τὸ ἐνεργήσεις». «Καὶ τί χάρι θέλεις;» «Θέλω αὐθέντα μου, νὰ ἔχω προγνωστικόν, νὰ καταλαμβάνω ὅταν μοῦ λένε ψεύδη». Λέγει μου «στέκα». Καὶ εὐθὺς μὲ βλόγησε τοὺς ἀπὸ κεφαλὴν ἕως ποδῶν καὶ μὲ ἐφύσησε τοὺς καὶ μοῦ λέγει «μεῖνε ἡσυχος!», πλὴν δὲν ἐγνώρισα νὰ μοῦ ἔλθει δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐστάθηκα συλλογισμένος, ἕως ὅπου ἐξύπνησα.

20. Ἐδιαβάσανε τὸ ἱλάμι τῆς Πουλήνας. Ἐμίσησε ὁ Σιγανός.

146 Ὀκτωμβρίο[ς] . . .

9 [ἡμ.] ζ. Ἠμάθαμε ὅτι ἐπόθανε ὁ Βασιλάκης Μνιαούλης²⁰ πρὸ ἡμερῶν. Ἐβαλα στὸ σκολεῖον τὸν Κωπταντῖνον. . . .

20. Μοῦ ἔστειλε ὁ Μεραμπέλλο-ναῖπης²¹ γράμμα, ὅτι στέλνει μὲ τὸ Χ(ατζῆ) Σουργιὰ στὸ Μεσκεμὲ τοῦ Ρετζέπ τὸ αἰλίκι²² γρ. 588,31 καὶ ἐπῆγα καὶ τὰ κάμαμε τειλίμι²³ καὶ ἤστειλά του τὸν τεσκερέ του μὲ τὸν ἄνωθεν Χ(ατζῆ) Σουργιὰ, Λιμνιώτη.

27. Ἐποφασίστη ὁ Γιάννης Τρα[ντ]ᾶς εἰς φυλακὴν τρίμηνον μὲ τὸ νὰ ἤκλεψε στή[ν] Κριτζὰ τοῦ Νελούτη μιὰ αἶγα.

28. Ἐγόρασα τὰ παπούτσια μου γρ. 14· 30 προκαλάκια π(α)ρ(ά-δες) 15· σερμπετλίκι²⁴ πρ. 5, [τὸ ὄλον] γρ. 14,20

147 31. Ἐστεφανώθηκε ὁ Μιχαὴλ Τζιχλάκης στὸ Μεραμπέλλο.

Νοεμβρίο[ς]

3 [ἡμ.] δ. Ἐπάκτωσε τζὶ πόρτες τοῦ Κάστρου²⁵ ὁ Πιλάλ-ἐφέντης

¹⁹) Νὰ ἔλθεις. Γιὰ τὸ ρ. κοπιᾶζω βλ. Ν. Π. Ἀνδροιώτη, Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά, «Ἀθηνᾶ» τ. ΝΑ [1941], σελ. 52.

²⁰) Βλ. ὑπόμν. 44 [1832].

²¹) Ἐπαρχιακὸς Ἱεροδίκης. Γιὰ τὸ ἀξίωμα τῶν ναῖπῶν βλ. Δημ. Νικολαΐδου, Ὄθωμανικοὶ Κώδικες, Κων/πολις, τόμος Β, σ. 1585. Διορισμοὶ ναῖπῶν ὑπάρχουν στὸ Τ.Α.Η. (π.χ. κωδ. 46, σ. 183).

²²) Μηνιάτικο· βλ. ὑπόμν. 61 [1832].

²³) Κάνω τειλίμι = παραδίδω.

²⁴) Φιλοδώρημα.

²⁵) Πρόκειται γιὰ τὰ διαπύλια τέλη. Χαρακτηριστικὰ εἶναι ὅσα γράφει σχετικὰ ὁ Ψιλάκις (Γ, 763-64): «Τὸ δὲ ἐβραϊκώτερον, πλὴν τοῦ θαλασσίου τελωνείου προσετέθη καὶ τῆς ξηρᾶς, καθ' ὃ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐκφέρῃ ἐκ τῆς πόλεως οὔτε δέκα παράδων προῶγμα, εἰὰν δὲν ἐπλήρωνε 8—10 τοῖς ἑκατόν . . . ἐνῶ τὸ αὐτὸ προῶγμα ἦτο ἤδη ἐκτελωνισμένον» (πβλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμνημα 17).

ὁ Σεβρημουλαδάκης διὰ ἓνα χρόνον γρ. 75.000· καὶ ἔρχεται ἔντεκα μῆνες ἢ κάθε μέρα γρ. 205, π(α)ρ(άδες) 7 καὶ κάτι τί.

5. Μὲ τὸ Νικολῆ Σκουληκάρη μοῦ ἔστειλε ὁ δζάκος μου γρ. 55. Ἔστειλά του δυὸ ζευγάρια παπούτσια γρ. 22, ἕμισή δὲ πτωχογιάννη γρ. 1,30· ἔμειναν 31,10

10. Ἔστειλα μὲ τὸν Κωσταντῖνον τοῦ δασκάλου του γρ. 5.

12. Στὰς 5 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐγεννήθη τοῦ κ(απειτὰν) Χαριτάκη ὁ Κωσταντῖνος· ἀνάδοχος ἢ Ζαχαρένια Κοζυροπούλα.

20. Μοῦ ἔστειλε ὁ Ἡλίας μὲ τὸ Νικολῆ Πάγκαλο γρ. 163 διὰ τὸ[ν] Καζάνογλου. Καὶ ὁ Πέτρος λάδι δκ. 6 φὶ 14 καὶ μοῦ γράφει νὰ τὸ γευτοῦμε στὴν ὑγεία του.

22. Ἔστειλα τοῦ Ἡλία μὲ τὸ Νικολῆ Πάγκαλο λακέρδα δκ. 5 φὶ 5 γρ. [=] 25 καὶ ἓνα καλάθι γρ. 1 [τὸ δλον] 26. Τοῦ Πέτρο ἓνα κοντι ἑλβὰ καὶ ἓνα χαρτι καπνό. Τῆς Ἀπασίας μιὰ πιταρίδα καὶ δύο ρόγδια

Λεκέμβριος.

8. [ἡμ.] δ. Ἔλαβα ἀπὸ τὸν Καινουργιοχωρίτη πελήπαχη τοῦ Χερσίφ ἐφέντη ἓνα μνηαῖον, τὸ χιαπάν, γρ. 817,10 καὶ τὰ ἄκαμα τεσιλίμι στὸ Μεσκεμὲ καὶ ἤλαβα τὸ ριζά²⁶

148

Γεναρίου [1838]

1 [ἡμ.] ζ. Ἀρχιμεριά καὶ εἰς χρόνους πολλούς.

149

²⁶) Ἡ κυρία σημασία τῆς λ.: συγκατάθεση. Ἐδῶ ἢ λ. προφανῶς σημαίνει: ἀπόδειξη παραλαβῆς. Ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τὸν Καινουργιοχωρίτη πελήπαχη καὶ ἀπὸ τὸ Μεραμπελλιῶτη ναῖπη (βλ. καὶ παραπάνω ἡμερομηνία 20 Ὀκτωβρίου) τοῦ μισθοῦ των στὸν Κοζύρη, γιὰ νὰ τὸν καταθέσει στὸ Μεσκεμὲ (Ἱεροδικεῖο), εἶναι πιθανώτατα συνέπεια διαταγῆς τῆς Αἰγυπτιακῆς Διοικήσεως, πού θὰ ἐπέβαλλε στοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους τὴν καταβολὴ ἑνὸς μισθοῦ ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου. Γιὰ νὰ διεξαγάγει τὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ἦταν ἡ ἐξεύρεση νέων πόρων. Ὁ Ἕλληνας πρόξενος σιὰ Χανιά Πέρογλου στὴν ὑπὸ χρονολ. 15/27 Μαρτίου 1838 ἀναφορὰ του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν γράφει, ὅτι ὁ Ἀντιβασιλεὺς εἶχε προπουλήσει τὴν «ἐβδόμην» τοῦ ἐλαίου καὶ τῆς μετάξης στὴν Κρήτη καὶ ὅτι ἐδανείστηκε ἀπὸ τὸ Μουσταφά - Πασά ὅσα χρήματα ἐχρειάστηκαν γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ τὴ μισθοδοσίαν τοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος, πού προοριζόταν γιὰ τὴ Συρία (βλ. Politis, ὁ.π. σ. 3-4· πβλ. στὸν ἴδιο Introduction LV καὶ σ. 44-45 καὶ 55). Ἡ μέθοδος τῆς κρατήσεως ὑπαλληλικῶν μισθῶν ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ἦταν ἀπὸ παλιὰ γνωστὴ στοὺς Τούρκους· στὸ T.A.H. (κώδ. 5, σ. 256) ὑπάρχει φερμάνι τοῦ 1688, πού ἐπιβάλλει τὴν κατακράτηση τῶν ὑπαλληλικῶν μισθῶν ἐπὶ 6 μῆνες γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὀρίζει, ὅτι ὁ σχετικὸς λογαριασμὸς τῶν κρατήσεων θὰ καταχωρεῖται στοὺς κώδικες τοῦ Μεσκεμὲ — ὅπως ἀκριβῶς στὴν περίπτωσιν πού ἀναφέρει ὁ Κοζύρης.

150 31. Ἐμπῆκα ἐγγυητῆς εἰς Μανολιὸν Καινουργιοχωρίτη εἰς 21 ἡμέρα[ς], ὅτι δὲν φεύγει.

Φλεβάρη

1 [ἡμ.] γ. Ἐκοιμήθη ὁ Ἀντωνάκης, τοῦ διδασκάλου Δημητρίου ὁ υἱός.

3. Μοῦ ἔκλεψε ὁ σαρατζήμπαχη[ς]¹ ἀπὸ τῆ Χιόνα γρ. 82,20.

5. Ἐπόρισε ὁ Μουχαφιζ-Παχιάς καὶ ἐπῆρε κατὰ τζ' Ἀρχάνες . . .

151 Μαρτίου

1 [ἡμ.] γ. Ἐβάπτισε ἡ Ζαχαρένια τοῦ [Μ]πογιατζῆ τὸ παιδί, τὸ Ζαχαράκι.

4. Μὲ τὸ Μιχάλη Σκουληκαράκη μοῦ ἔστειλε τὸ Ἐργινοῦσι μου ἀλεύρι σίτινο, μυλωνική, ὄκ. 18 . . .

19. Ἐμίσειψε ὁ Μουσταφά-Παχιάς διὰ τὴν Αἴγυπτο² . . .

Ἀπριλί[ο]υ

3 [ἡμ.] α. Ἐστειλα τοῦ δασκάλου, ὁποῦ διαβάζει τὸ [ν] Κωνσταντῖνο, γρ. 10 ἀπὸ 9 Φλεβαρί[ο]υ ἕως 9 Ἀπριλί[ο]υ . . .

152 19. Ἐλαβον γράμματα ἀπὸ τὸ Βερούτι ἀπὸ τὸν Νικολάκη Πασχαλάκη³ . . .

¹) Ὁ πρόεδρος τῶν σαγματοποιῶν (σαράτσηδων).

²) Σχετικὰ μὲ τὴ μετάβαση τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ στὴ Συρία (καὶ ὄχι στὴν Αἴγυπτο, ὅπως ἀνακριβῶς σημειώνει ὁ Κοζ.) εἶναι τὰ ἐγγραφα ποῦ δημοσιεύει ὁ Politis (ὄ.π. σ. 2-5). Σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ—ἀναφορὰ τοῦ Πέρογλου ὑπὸ χρονολ. 2/16 Μαρτίου 1838—ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «Il paraît que les événements du Haourân sont plus affligéants que nous avions cru jusqu'ici, parce que Son Altesse, le vice-roi, a envoyé tantôt le vapeur le Nil a Candie pour inviter le gouverneur de la Crète, Mustapha Pacha, à se rendre, dans les vingt jours, directement en Syrie, avec tous les Albanais sous ses ordres ainsi qu'avec tous les hommes qu'il aura pu recruter pendant ce laps de temps» (βλ. Politis, 3). Ὁ ἴδιος πρόξενος Πέρογλος σὲ ἄλλη σχετικὴ ἀναφορὰ του (αὐτ., 4) ὑπὸ χρονολ. 15/27 Μαρτίου 1838 γράφει, ὅτι ἀπὸ τοὺς ἐντόπιους κατατάχτηκαν στὸ ἐκστρατευτικὸ σῶμα τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ 800 Ὀθωμανοί, τοὺς ὁποίους ἐμιμήθησαν «quelques chrétiens qui ont pris un nom turc»!

³) Ὁ Νικολάκης Πασχαλάκης εἶχε ἀκολουθήσει, φαίνεται, τὸ Μουσταφᾶ-Πασᾶ στὴν ἐκστρατεία του στὴ Συρία ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς «quelques chrétiens» (βλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμνημα 2), ποῦ δέχτηκαν νὰ γίνουν μισθοφόροι τοῦ Ἀπὸ τὴ χειρόγραφη γενεαλογία (Γ.Α.Η. 253α, σ. 9) γνωρίζομε ὅτι ἡ θυγατέρα τοῦ Κοζύρη Ζαχαρένια εἶχε παντρευτεῖ τὸ Ζαχαρία Πασχαλάκη ἀπὸ τὸ Ἄβδοῦ. Πιθανόν, λοιπόν, ὁ Νικολάκης Πασχαλάκης νὰ ἦταν συγγενῆς τοῦ Κοζύρη· ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀλληλογραφία. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ πρόκειται καὶ περὶ τοῦ Ν. Πασχάλη, ἰδιαίτερου συμβούλου τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ (Ψιλᾶκι Γ, 778₁).

29. Ἐστειλα τοῦ Ἡλίου μετὰ τὸ[ν] Πέτρο ζάχαρον ὀκ. 1 γρ. 7, καβέ ὀκ. 1 γρ. 8, γαρέφαλλα δρ. 100 γρ. 5, [ἔδωκα] σὺν χαράτῳ του γρ. 30 . . .

Μάϊος.

2 [ἡμ.] β. Σημέρωμα ὥρα ὄρθ[ρ]ου ἐγέννησε ἡ φοράδα μου Θεοῦ συνεργοῦντος μουλάρι ἀρσενικὸ καὶ νὰ μᾶς ζήσει μετὰ υἰείαν καὶ χαρὰν, ἀμήν!

9. Ἐστειλα μετὰ τὸ[ν] Πεοβολαράκη τοῦ Ἡλίου καὶ τοῦ Πέτρο κο-
λοκνυθία 20, νὰ τὰ μοιραστοῦνε τὰ 5 ἀδέλφια, κάθε ἕνας τως ἀπὸ 4·
10 νεράτζα, καθένας τως 2· τζίρους 48, ὁ Πέτρος τσοὶ 20 καὶ οἱ ἄλ-
λοι ἀπὸ δέκα (;) . . .

153

10. Ἐσύραμε τὴν φοράδα εἰς τοῦ Τοῦρκο τοῦ παπουτσῆ, τοῦ Σαλῆ, τὸ χελιὸ γαῖδαρο· καὶ νὰ προφτάξουνε οἱ Ἅγιοι Πάντες καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος νὰ καρποφορήσει καθὼς καὶ ὀπέρουσις.

14. Εἰς τὰς 5 ὥρας τῆς ἡμέρας ἐπορίσαμε ἀπὸ τὸ Κάστρο μετὰ τὸν καπετὰν Ζαχαράκη, συμβούλου (sic) Λασιθίου, νὰ πᾶμε σὺν Με-
ραμπέλλο νὰ βάλουμε νὰ συνάξουν πρινοκούκι⁴ καὶ τὸ βράδι ἐξώμεινα
σὺν Χερσιόνησο καὶ οἱ συντρόφοι μου ἐπήγανε σὺν Μάλλια σὺν χω-
ριό. Ἐπόθανε ὁ Μορδόν (;).

15. Ἐμίσησα ἀπὸ τὴν Χερσιόνησο καὶ τὸ βράδι ἐμονιάσαμε σὺν
Καινούριον Χωριό.

16. Σὺν Καινούριον Χωριό. Καὶ τὸ μεσημέρι ἐμισέψαμε καὶ ἐπή-
γαμε σὺν Φουρνῆ.

17. Ἐμισέψαμε ἀπὸ τὴν Φουρνῆ καὶ ἐπήγαμε σὺν Ἀρέτι καὶ περ-
νώντας ἀπὸ τὴ[ν] Καρδαμούτζα εἶδα τὸ μιλέζιμό⁵ τῆς, καὶ ἐκτίστη εἰς
τὰ 1617⁶ . . .

⁴) Πρόκειται, πιθανόν, γιὰ παράσιτο μετὰ βαπτικὴς ιδιότητες, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τοὺς πρίνους. Στὴν Ἡπειρὸ τὸ παράσιτο αὐτὸ ἐχρησίμευε γιὰ νὰ βάρουν τὰ κόκκινα φέσια (βλ. Ἄγγ. Χατζημιχάλη, Ἡ Ἡπειρος, «Νέα Ἐστία» τ. 29 [1941], σ. 16). Σ' ἐνετικὰ ἔγγραφα ἀναφέρεται, ὅτι ἐγινόταν ἐξαγωγή ἀπὸ τὴν Κρήτη βαπτικῆς ὕλης μετὰ τὸ ὄνομα polvere di grana (βλ. Ἐρ. οὐχάκη, Βενετοκρατουμένη . . . σ. 172· πβλ. καὶ ΕΕΚΣ, Γ, 171 καὶ 275). Πιθανόν ἡ polvere di grana (τὴ λ. ἀφήνει ἀμετάφραστη ὁ ἐκδότης τῶν ἐγγράφων) νὰ εἶναι τὸ πρινοκούκι.

⁵) Ἐπιγραφή (λ. ἰταλ. milesimo=la data apposta nelle monete, nelle lettere, nelle lapidi· βλ. Enrico Mestica, Dizionario della lingua italiana, Torino 1938, σ. 953).

⁶) Ὁ Κοζύρης δὲν ἐδιάβασε καλὰ τὴν ἐπιγραφή, ποὺ ἀναγράφει τὸ ἔτος 1617 ὄχι ὡς ἔτος ἰδρύσεως τῆς Μονῆς, ἀλλὰ ὡς ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ κτίτορος τῆς Μανασῆ ἱερομονάχου Κατσαρά· βλ. τὴν ἐπιγραφή στοῦ Gerola, Mon. Ven. IV, 524 No 15. Γιὰ τὴν Μονὴ τούτη βλ. τοῦ ἰδιοῦ ὀ.π. III. 185.—Στ.

21. Ἐσυνάσαμε [μ]πογιά στή[ν] Κριτζά.
22. Ἐσυνάσαμε. Ἐμίσειρε ὁ Ζαχαράκης διὰ τὸ Λασίθι μὲ τὸ[ν] Καβάζη καὶ Μασλοῦμ-ἀγά . . .
24. Ἐρήσαμε τὸ [μ]πογιά ἐπειτα ἦρθα μὲ τὸ Χατζαλή [σ]τζι Λίμνες.
25. Ἐβγάλαμε τζοὶ Λιμνιώτες καὶ ἐγυροῦσανε [μ]πογιά. Ἐσυνάσανε δο. 260. Καὶ τὸ βράδι ἐξωμείναμε στὸ Χουμεργιάκο.
26. Ἐσμίξαμε μὲ τὸ Μασλοῦμ-ἀγά [σ]τζι Βρούσες καὶ ἐκα[μ]πανάσαμε τοῦ Χου[μερ]γιακο τὸ[ν] πογιά.
27. Ἐστείλαμε τζοὶ Βουσανούς, μὰ δὲν ἐπήγανε, καὶ τὸ βράδι ἦρθα στὸ Καινούριο Χωριό.
28. Ἐβάλαμε στὸ Καινούριο Χωριό καὶ ἐμαζώνανε [μ]πογιά.
- 154 29. Ἀποκρὰ τῶν Ἀγί(ων) Ἀποστόλων στὸ Νέο Χωριό ἐσυνάσαμε [μ]πογιά].
30. Ἐμισέφαμε ἀπὸ τὸ Καινούριο Χωριό καὶ ἦρθαμε στὸ Βραχάσι καὶ ἐξωμείναμε.
31. Ἐμισέφαμε ἀπὸ τὸ Βραχάσι καὶ ἐξωμείναμε τὸ βράδι στὰ Ξερὰ Ξύλα
- Ἰουνίου
- ...3 [ἡμ.] στ.... Ἐκοιμήθη ὁ Οἰκονόμος Μελχισεδέκ⁸.
4. Ἦλθε ὁ Μασλοῦμ-ἀγάς ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο καὶ ἐσμίξαμε στή[ν] Κριτζά....
6. Ἐμισέφαμε ἀπὸ τή[ν] Κριτζά καὶ ἐξώμεινα τὸ βράδι στὸ Νίστρονα⁹.
7. Ἐμίσειρα καὶ ἦλθα [σ]τζοὶ Μεσελέρους.
8. Ἐμίσειρα ἀπὸ τζοὶ Μεσελέρους καὶ ἐγυροῦσαμε Μακροιλιά, Καπίσι καὶ Κενδρί, καὶ δὲν εὐρήκαμε διόλου. Καὶ τὸ βράδι ἦλθαμε στὸ Κάτω Χωριό καὶ ἐγυροῦσαμε καὶ δὲν εὐρέθη εἰμὴ τρία δράμια....
10. Ἐμισέφαμε ἀπὸ τὸ Καβούσι καὶ ἦρθαμε τὸ βράδυ στή Σφίζα.
11. Ἦρθενε ὁ Χουράπ-ἀγάς καὶ ὁ καπειάνιος καὶ ἐνταμιώσαμε στή Σφάκα.

Ξανθοῦδίδη στή «Χριστιανική Κρήτη», Α. σ. 5, 95 καὶ 362.—Ν. Σταυράκη Α 203 καὶ Β155.—Ν. Παπαδάκη, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, σ. 95.—Τ.Α.Η., κώδ. 76 (1748), σ. 16 (ὅπου ἀναγράφεται ὁ ἡγούμενος Μουρέλλος υἱὸς Κωνσταντίνου).

⁷⁾ Μονὴ στήν ἐπαρχία Μεραμπέλλου (βλ. Ν, Παπαδάκη ὅ.π. σ. 95 καὶ Μ. Καταπότη, «Μύσων» Γ', 3).

⁸⁾ Βλ. ὑπομν. 67 [1831].

⁹⁾ Γιὰ τὸ χωριό τοῦτο βλ. Ν. Σταυράκη, 74. Τὰ χωριά πού ἀναφέρονται παρακάτω ἀνήκουν στίς ἐπαρχίες Ἱεραπέτρας καὶ Σητείας (βλ. Ν. Σταυροινίδη, Ἀνέκδοτα ἐγγραφα..., «Κρητ. Χρονικά» Α, 113, 114, 117 καὶ 118

12. Ἐμαζώναμε σιτὴ Λάστρο [μ]πογιά....
 21. Ἐμίσειρε ὁ Χατζαλῆς καὶ ὁ ριζάμης δζὰ τὸ Κάστρο.
 22. Ἐμίσειρα ἀπὸ τ' Ἀχλάδια καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στοῦ Χα[ν]-
 τροῦ
 28. Ἐμίσειρα ἀπὸ τὸ Χαντροὰ καὶ ἤλθα τὸ βράδι στοῦ Καστέλλι 155
 Ἱεροῦς

Ἰουλίου

- 4 [ἡμ.] β. . . . Ἠλθα στοῦ Κάστρο.
 7. Ἦφερε ὁ Πελήπαχης τὴν Ἀνεζίνα Ταβραδοπούλα μὲ τὸ παιδί
 τῆς τὸ νόθο εἰς τὸ Συμβούλιον¹⁰.
 11. Ἐβάλανε τὸ Χασιοτζάκη στοῦ χάφι.
 12. Ἐπόθανε ὁ μέγας Κατῆς τζῆ χώρας, ὁ Πογιατζόγλους. . . .
 25. Ἐστειλα τοῦ Χιουράπ-ἀγᾶ σιτὴ Στεία γράμμα καὶ δυὸ τεσπιᾶ¹¹
 μὲ τὸ γιάννη Μανιαδάκη ἀπὸ τζοὶ Πεύκους, καὶ ἓνα γράμμα τοῦ Πέ-
 τρας στὰ Λακώνια.

Αὔγουστος.

- 7 [ἡμ.] α. Ἐστειλε ὁ Γραμματικὸς τοῦ κιατίπη¹² ἀμύδαλα μ(ου-
 ζούρια) $\frac{1}{2}$, τυρὶ 1, ἀθότυρο 1. Τοῦ Σπυριδάκη τὰ ὅμοια. Ὁ Μανο-
 λιὸς μὲ τὸν Κωσταντῖνον τὰ πήγαγε.

¹⁰) Ἀμέσως ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς κατακτίσεως τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς
 Τούρκους γινόταν ἔλεγχος ἀπὸ τὴ Διοίκηση στὸν παράνομο ἔρωτα καὶ ἐπι-
 βαλλόταν τιμωρία στοὺς ἐνόχους. Στὸ Τ. Α. Η. ὑπάρχουν πολλὰ σχετικά ἔγ-
 γραφα. Ἀντιγράφω ἐδῶ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ τυπικά: «Προσήχθη ἐνώπιον τοῦ Βοϊ-
 βόδα Ρεθύμνης Ἀχμέτ-ἀγᾶ ἢ ἐν ἐγκυμοσύνη διατελοῦσα Ἐργίνα, φόρου ἰποτελής,
 κάτοικος τοῦ Βαρουσίου Ρεθύμνης, τὴν ὁποίαν ἠρώτησεν οὗτος, προκειμένου νὰ
 ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα, πόθεν ἔμεινεν ἔγκυος. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπήντησεν ἢ
 Ἐργίνα ὡς ἐξῆς:—Ἐῤχομεν συνεταιρισθῆ ὅπως ἐκθρέψωμεν ματαξοσκώληκας μετὰ
 τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Σελὶ Ματθαίου Καλούδη. Καθ' ὃν χρόνον ὅμως μετβαίνομεν
 πρὸς συλλογὴν μωρεοφύλλων, ὁ Ματθαῖος οὗτος συννευθεῖς μετ' ἐμοῦ μὲ κατέστη-
 σεν ἔγκυον. Τετράκις ἐρωτηθεῖσα ἔδωκε τὴν ἴδιαν ἀπάντησιν. Κατόπιν τούτου, ἐπὶ
 τῷ τέλει ὅπως ὁ εἰρημένος Βοϊβόδας Ἀχμέτ-ἀγᾶς ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα πρὸς σωφρο-
 νισμὸν τῆς, κατεγράφη ἢ προᾶξις αὕτη ᾧδε τῇ αἰτήσῃ. Ἐν μηνὶ Μουχαρέμ τοῦ
 ἔτους 1038 [=1657]» (βλ. Τ. Α. Η. κωδ. 1, σ. 11. Πβλ. στὸν ἴδιο κώδικα σελ. 77).
 Ἡ παράδοση αὕτη διατηρήθηκε καὶ ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς (Πβλ. ὑπομν.
 15 [1832]) μὲ τὶς ἐξῆς διαφορές: τὰ καθήκοντα τοῦ Βοϊβόδα τὰ ἐκτελεῖ τώρα
 τὸ Τοπικὸ Συμβούλιον ἢ αὐστηρὴ ἀπαγόρευση τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων ἀνάμεσα
 στὶς χανούμισσες καὶ τοὺς Χριστιανοὺς ἔχει κάπως χαλαρωθεῖ. Τὸ τελευταῖον
 φαίνεται ἀπὸ τὸ παρακάτω δίστιχο, ποὺ διατηρήθηκε ἀπὸ τὴν προφορικὴ πα-
 ράδοση:

Ἀγάπα με, χανούμη μου, κι' ᾶς εἶμαι καὶ Ρωμνάκι,
 μιὰ κι' ὁ Μεχμέτ-Ἀλὴ Παχιάς ἤκουσε τὸ διασάκι.

¹¹) Κομπολόγια (ὁ ἐνικός: τεσπί, τὸ).

¹²) Ἐνν. τὸ γραμματέα τοῦ Ἱεροδικείου.

10. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸν Ἀλή-ἀγά Κολιζακάκη ζάχαρη μισὴ ὀκ. γρ. 4 βερσεσέ

18. Ἐστειλα τοῦ δασκάλου τοῦ Κωνσταντίνου ἀπὸ ἐννιά Ἀπριλίου ἕως ἐννιά Αὐγούστου γρ. 20.

21. Ἐμίσειψε ὁ Χανιαλάκης διὰ τὴν Αἴγυπτον.

23. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸ Βασιλάκη καβὲ ἑμισὴ ὀκ. γρ. 4.

28. Ἐγινε τούτι¹³. Ἐλαβα γράμμα ἀπὸ τὸ Νικολάκη ἀπὸ Σάμι¹⁴...

157

31. Ἦλθε ὁ Μουσταφᾶ-Πασᾶς ἀπὸ τὸν πόλεμο τῆς Συρίας¹⁵....

Σεπτεμβρίο(ν)

12. Κ(απετὰν) Κυργιακάκης, σύμβουλος Κισάμου, ἐκόνεψε στὸ σπίτι μου. Κ(απετὰν) Παναγιωτάκης Κυδωνίας, τῶν Χανιῶν σύμβουλος, κονευμένος στὸν κ(απετὰν) Κωσταντή. Τῶν Χανιῶν σύμβουλος Ἀνεγνώστης Παπα-Κωσταντουδάκης κονάκι στὸ Γεραπετρίτη. Σύμβουλος τῶν Χανιῶν Χ(ατζή) Ἀνεγνώστης Σελίνου στὸν Πεδιὰν¹⁶ κονάκι.

17. Προὐ-προὐ ἀνεχώρησαν ἀπὸ δῶ δζὰ τὴν πατρίδα τως οἱ ἄνωθεν σύμβουλοι¹⁷

21. Εἶδον ἐν δράματι καὶ ἔσφαζαν δύο βόας καὶ γδέρνοντάς τα ἔβαναν ἐπάνω τοῦ ἐνὸς κανάτια μαντὶ¹⁸ γναμένον καὶ ἐχώρισαν ἀπὸ τὸ μαντὶ ρετᾶγιες καὶ ἔδιδαν καθενούς· καὶ τὸ ἄλλο βόδι, ἀφοῦ τὸ ἔγδα-

¹³) Ἀρχισε νέο οἰκονομικὸ ἔτος (βλ. καὶ ἡμερομ. 30 καὶ 31 Αὐγούστου 1839).

¹⁴) Συρία. Γιά τὸ Νικολάκη βλ. παραπάνω ὑπόμν. 3 [1838].

¹⁵) Μὲ τὴν ἐπέμβαση τῶν Δυνάμεων εἶχαν σταματήσει οἱ ἐχθροπραξίες στὴ Συρία (βλ. Politis, 41 κ.έ.). Ἡ παρουσία ἐπομένως τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ δὲν ἦταν πιά ἀπαραίτητη, παρὰ τὴ σημαντικὴ θέση πού φαίνεται νὰ κατεῖχε ἀνάμεσα στοὺς ἐπιτελεῖς τῆς ἐκστρατείας (σὲ ἔγγραφο τοῦ ἑλληνα προξένου στὴ Συρία ὑπὸ χρονολ. 18|30-8-1838 ἀναφέρεται: «Le 29 du mois passé sont arrivés à Damas Son Altesse Ibrahim Pacha et Moustapha Pacha». (βλ. Politis, 43). Συντελέσαν ὅμως στὴν ἐπιστροφή του καὶ δυὸ ἄλλοι παράγοντες: α') ἡ σκηνοθεσία μιᾶς ἀναφορᾶς τῶν «Χριστιανῶν τῆς Κρήτης» πρὸς τὸν Μεχμέτ-Ἀλή, μὲ τὴν ὁποία ἐζητεῖτο νὰ ἐπιστρέψει ὁ Μ. «ἄνθρωπος καλός, μιμούμενος ἐν πᾶσι τὴν ἀγαθὴν γνώμην τοῦ ὕψους Της (τοῦ Ἀντιβασιλέως), διοικῶν φρονίμως καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων ἡμῶν τῶν εὐτελῶν δούλων Της» (γιὰ τὴν ὑπογραφή τῆς οἰκτρῆς αὐτῆς ἀναφορᾶς συνετέλεσε, ὕστερα ἀπὸ πίεση ἰσως, καὶ ὁ Μητροπολίτης Μελέτιος· βλ. Μουρέλλου Γ, 1337 κ.έ.)· β') τὸ Κίνημα τοῦ Μπικοστρατῆ, πού ἐξεργάγη τότε στὴ Δ. Κρήτη (βλ. Ι. Π. Μαμαλάκη, Ὁ ἀγώνας τοῦ 1866-1869... Θεσ/νίκη 1942, I, 20).

¹⁶) Ὁ Πεδιᾶς = ὁ σύμβουλος Πεδιάδος.

¹⁷) Ὁ ἐρχομὸς τῶν συμβούλων τῶν Χανιῶν ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν πρόσφατη ἐπάνοδο τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς περιοχῆς των (βλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμν. 15).

¹⁸) Τὸ δέρμα τοῦ μαντᾶ (= βουβαλιοῦ). Ἡ λ. κανάτι ἔχει ἐδῶ εἰδικὴ σημασία: κομμάτι ἀπὸ σολόδεσμα. Ἀκούεται καὶ σήμερα μὲ τὴ σημασία αὐτή.

σαν, τὸ ἐκρέμισαν εἰς δέντρο καὶ κρεμνώντας το ἐσύνδρομα καὶ ἐγὼ καὶ ἐτράβουν τὸ σχοινίον καὶ ἐπαρακινούσα καὶ ἕνα ἠγούμενον γὰ τὸ πάρει, ὅτι ἦτο παχύ, καὶ τοῦ ἔλεγα· «ἂν δὲ[ν] τὸ κάμεις ὄλο ἔξοδο τὸ κρέας, μίλησε καὶ ἐμὲ γὰ σοῦ συνδράμομε».

30. Ἦρθε ὁ Χανιαλάκης ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. . . .

158

᾽Οκτωμβρίο[ν]

13 [ἡμ.] ε. Ἦρθε τοῦ Ρατίπ-ἐφέντη μιὰ κοπελιά.

14. Ἐβάλανε τζοὶ Κρουστιανούς, τὰ Καζακάκια, χάφι διὰ τρία δζά, ὅπου ἐκλέφανε ἀπὸ τῆ[ν] Πρίνα, καὶ ἕνα Πρινιώτη: τὸ Μιχάλη Καζάκη, ᾽Αντωνῆς Καζάκης, Κωνσταντῆς Λασιθιώτης· ὁ Πρινιώτης: Κοντογιάννης

Νοεμβρίου

2 [ἡμ.] δ. Ἐβγάλανε τζοὶ Κρουστιανούς ἀπὸ τῆ[ν] πράκα¹⁹ καὶ βλέπονν τὰ δζὰ τὰ [μ]πεηλίκινα

159

8. Ἐβάλανε τὸν ᾽Αλεξογιαννάκο σὶ χάφι δζὰ ἕνα μῆνα, μὲ τὸ γὰ ἔδωσε πασχίρι²⁰ μὲ τοῦ ᾽Αλεξογιώργη τῆ γυναίκα τῆ[ν] Κρουσθιανή, τῆ Ρηνιό.

9. Ἔστειλα σὶ σχολεῖον διὰ τὸ ἐγγόνι μου τὸν Κωνσταντῖνο γρ. 15 ἀπὸ Αὐγούστου 9 ἕως Νοεμβρίου 9.

19. Ἐπῆγα [σ]τζ' ᾽Αρχάνες.

Δεκεμβρίο[ν]

1 [ἡμ.] ε. Τὸ βράδι ἐ[μ]πῆκε γαμβρός²¹ ὁ Βελλῆ-μπέης²². . . .

160

14. Ἐγεννήθη τὸ Μαρούλι, τζῆ Ζαχαρένιας Κοζυροπούλας τὸ παιδί ἀνάδοχος ἢ Χ(αιζῆ)-Τζα[ν]τήρενα.

15. Ἐγινε ἕνας σεισμὸς μεγάλος εἰς τὰς 6 ὥρας τῆς ἡμέρας.

¹⁹) Καταναγκαστικὰ ἔργα γιὰ τὸ καθαίρισμα τοῦ λιμανιοῦ ἀπὸ τὸ βύρβορο (prago)· πβλ. ὑπόμν. 10 [1836].

²⁰) Αἶδω πασχίρι = συλλαμβάνομαι ἐπ' αὐτοφώρῳ· ἡ φράση εἶναι μεταφερμένη αὐτούσια ἀπὸ τὰ τουρκικά: baskin vermek (βλ. Ἰ. Χλωροῦ, Λεξικὸν Τουρκοελληνικόν, Κων|πολις 1899, τόμ. I, σ. 319). Γιὰ τὴν τιμωρία τοῦ παράνομου ἔρωτα βλ. καὶ ἀμέσως παραπάνω ὑπομν. 10.

²¹) Μπαίνω γαμπρός = νυμφεύομαι· καὶ ἡ φράση αὐτὴ ἀπὸ τὰ τουρκικά: güne girmek (βλ. Ἰ. Χλωροῦ, ὅ.π., τ. 2, σ. 1456).

²²) Γιὸς τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ καὶ τῆς Ρεθεμνιώτισσας γυναίκας τοῦ Ἑλένης Βολανοπούλας (βλ. Τ. Βενέρη, Τὸ Ἀρχαδι διὰ τῶν αἰώνων, Ἀθῆναι 1938, σ. 171. Στοῦ ἰδίου σ. 132, δημοσιεύεται φωτογραφία του). Γεννήθηκε τὸ 1825, καθὼς σημειώνει ὁ Κοζύρης στὴ σελ. 215 τοῦ Ἡμερολογίου, ἐπομένως ἦταν 13 χρόνων ὅταν ἔκαμε τὰ γάμο του. Γιὰ τὴ δρᾶση του ὡς γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Κρήτης (1853-1858) βλ. Ψιλάκι Γ, 813 κ.ε. καὶ Ἰ. Π. Μαυραλάκη, ὅ.π. σ. 15.

17. Ἔστειλέ μου ὁ Πέτρος ἓνα σουρὲ²³ γρ. 2000· καὶ τζοὶ δωκα στὸ Χαζινέ. Ἔτερο σουρὲ μὲ τὸ Γιαννακὸ γρ. 2.200. Καὶ ἐξιλιτίσανε ἑφτά καὶ τὰ ἄκαμα τεσιλίμι στὸ Χαζινέ

30. Ἐβάλανε Βεκιλαγασή τὸ Μουλαμὲτ-ἀγά στὸ Μεραμπέλλο.

161

ΓC	XG
νι	κα

Ἔλα, κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ!

1839

Γεναρίου

1 [ἡμ.] α. Καὶ εἰς χρόνους πολλοὺς καὶ καλοὺς ἀτάραχοι, ἀπρίκατοι ἀμήν . . .

11 Τετράδη ξημέρωμα εἰς τὰς ἑφτά ὥρας τῆς νυκτὸς ἐπόθανε ὁ Τζιταράκης Μεϊμὲτ-μπέης· ἐλεγότανε καὶ Πέη-ἐφέντη

13. [Ἦ]ρθε ὁ Πέτρος στὸ λογαριασμό, στὸ [N]τιβάνι . . .

20. Ἐμίσειψε ὁ Πέτρος δζὰ τῆ[ν] Κριτζά, νὰ πὰ συνάξει τζοὶ πακιγιέδες¹.

21. Ἦδειρε ὁ Βεζίρης τὸν Ἀτζαρά, πὼς ἐπάτησε τοῦ καπετὰν Ἀνεγνώστη² τὸ σπίτι.

162

Φλεβάρη

1 [ἡμ.] δ. Ἔστειλα τοῦ Πέτρο ἓνα τζιπουκλούκι³ σίδερο γρ. 1,20...

9. Ἀπὸ 9 Νοεμβρίου ἕως 9 Φεβρουαρίου ἔστειλα εἰς τὸ σκολεῖον γρ. 15.

²³) Χρηματόδεμα.

¹) Καθυστερήματα.

²) Ὁ καπετὰν Ἀνεγνώστης «γιὸς τοῦ Παπᾶ Δημήτρη, σύμβουλος Ρίζου» (Γ.Α.Η. κώδ. 139 [1832], σ. 10) καταγόταν ἀπὸ τὸ Χόνδρο τῆς Βιάννου (Γ.Α.Η. κώδ. 113 [1835], 109). Ὁ Κριτοβουλίδης ἀναφέρει ἓνα «Α. Παπαδημητράκη» ὡς πληρεξούσιον Ἀρκαδίας στὴν ἐπαναστατικὴ συνέλευση τῶν Μαργαριτῶν (Κριτ. 531). Πρόκειται ἀσφαλῶς γιὰ τὸ ἴδιο πρόσωπο. Ἡ διαφορὰ στὸ ἐπώνυμο ὀφείλεται στὸ διαφορετικὸ τρόπο πὺ ἐκφράζεται ὁ Κριτοβουλίδης (οἱ Τοῦρκοι ἀναφέρουν συνήθως ἀντὶ ἐπωνύμου τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα). Ὁ Ἀνεγνώστης γιὸς τοῦ Παπᾶ-Δημήτρη ἦταν φυσικὸ νὰ ἐπονομαστῆ Παπαδημητράκης (πβλ. τὸ ἐπώνυμο τοῦ Καπετὰν Χαρίτο, πού, ὡς γιὸς Παπᾶ, ἐπονομάστηκε Παπαδάκης (βλ. ὑπομν. 7 [1832])). Ἡ διαφορὰ ἐπίσης στὸ ὄνομα τῆς ἐπαρχίας (Ἀρκαδία ἀντὶ: Ρίζος ἢ Βιάννος) εἶναι μόνον λεχτικὴ (βλ. Κριτοβ. 574).

³) Τσιμπουκλούκι = ράβδος.

10. Ἐγέννησε τὸ Καλλιὸ Κοζυροπούλα ἓνα ζόν⁴ τή[ν] Πέμπτη τὸ βράδι. . . .

25. Ἐστειλα τοῦ Χ(ατζῆ) Ἀθούση μὲ τὸν Γεώργη Σκουληκάρη ἓνα νεστέρι γρ. 5.

26. Μὲ τὸ Γιαννιὸ Σκυβαλάκη ἔστειλα τοῦ Καλλιοῦ μου τὴν πέτρα τῶν ὀμμαθιῶν⁵.

Μαρτίου

5 [ἡμ.] α. Ἐστειλα τοῦ Πέτρο μὲ τὸ Κουτα[ν]τάκι, συμπεθεράκι, ἓνα κουτὶ χαβιάρι γρ. 5.

19. Ἦλθε εἰδησις ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ὅτι ἦλθενε ὁ αὐθέντης μας ἀπὸ τὴ Χαμπεσία⁶, καὶ ἔκανοβολοῦσαν ἐδῶ ἡμέρες 3.

22. Ἐδωσα τοῦ Πέτρο γρ. 5 καὶ ἐγόρασε μιὰ μουράγια

27. Ἐμίσειψε ὁ Μουχαφιζ-Πασὰς δζὰ τὴ βόρτα⁷.

Ἀπριλίου

2 [ἡμ.] α. Ἐμίσειψα ἀπὸ τὴ Χώρα δζὰ τὸ [ν]ταβὰ τῶ Βρουχασοπιῶ καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι στὰ Μάλλια.

3. Ἦρθαμε στὸ[ν] Καρσινιανό, στὸ [ν]ταβαλίδικο προῶμα, καὶ ἐμηνύσαμε τῶ μαρτύρῳ ἐνθὺς νὰ ἔρθουνε, νὰ μᾶς-ε-δείξουνε τὰ χουτούθια⁸ καὶ δὲν ἤρθανε καὶ ἐξωμείναμε στὸ[ν] Καρσινιανό

8. Ἦφταξε ὁ Μουχαφιζ-Πασὰς στὴ[ν] Κριτζὰ καὶ ἐνταμιώσαμε. 164

9. Ἦδωσε ἄδεια ὁ Βεζίρης νὰ ἀνακαινίσουνε τὸ Κοζυργιανὸ τὸ ἀλειτρουγιό⁹ καὶ τζῆ Σουργιάννενας καὶ ἐμίσειψε διὰ τὸ Μεραμπέλλο καὶ ἐγὼ ἔμεινα στὴ[ν] Κριτσά.

⁴) Ἡ θυγατέρα τοῦ Κοζύρη «τὸ Καλλιὸ Κοζυροπούλα ἐστεφανώθη τὸ Μανουλιὸ Πάγκαλο. Ἐγεννήσανε εἰς τὰ 1834 Ὀκτωβρίον 11 τὴν Ἀσπασία. Τὸ Μιχάλη. Τὸν Ἰωάννη. Τὸν Κωνσταντῖνο. 1843 Νομβρίου 6 τὸν Ἀντώνιο. Τὸ Νικολή.» (Τ.Α.Η. 253α, 9).

⁵) Τουρκικὰ ἢ γαλαζόπετρα λέγεται göz tasi (=πέτρα τῶν ὀμμαθιῶν) βλ. Γ. Χλωροῦ, ὁ.π., σ. 1056.

⁶) Ἡ κοινὴ ὀνομασία τῆς Ἀβησσυνίας ἐδῶ ὅμως ἐννοεῖ ὁ Κοζ. τὸ Σουδάν. Τὶς 15-10-1838 ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς πῆγε στὸ Σουδάν γιὰ ἀναζήτησι χρυσωρυχείων. Ἡ τολμηρὴ αὐτὴ καὶ ἐπίπονη περιοδεία πού, ὅπως γράφει ὁ Πολίτης, «l'Europe apprit avec un certain étonnement» ἔληξε τὶς 15 Μαρτίου 1839 (ν.ἡ.) βλ. Politis, LV-LVI. Πβλ. De Cadalvéne et E. Bargaull, Deux années de l'Histoire d'Orient 1839-1840, Paris 1840, I, 81-82 καὶ «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 183.

⁷) Βόλτα, περιοδεία.

⁸) Τὰ ὀροθέσια.

⁹) Σχετικὰ μὲ τὴ χρῆσι τῶν ἐλαιοτριβείων ἐπὶ Αἰγυπτιακῆς Κατοχῆς βλ. Κριτοβ. 585: «. . . καὶ τὸ χεῖριστον πάντων, ἐνῶ εἰς τὴν ἀρχὴν μᾶς ἔλεγε [ἢ Αἰγυπτιακὴ Διοίκησις] νὰ κάμνη ὅστις θέλει ἐλαιοτριβεῖα, τὴν μᾶς ἐμποδίζει καὶ αὐτὴν τὴν χρῆσιν τῶν ἐλαιοτριβείων μας, τὰ ὅποια εἶχαμεν

11. Ἔστειλα στὸ Κάστρο μὲ τὸν Ἀλεξογιάννη ψάρι κοιμιάδια 20, νὰ λάβει ὁ Ρατὶπ-ἐφέντης καὶ ὁ Μουσταφά-ἐφέντης. . . .

20. Ἦβαλα τὸ ἐγγόνι μου τὸ Λιανάκη στοῦ Ἀνεγνώστη νὰ γράφει¹⁰.
Μηναῖο γρ. 3

22. Ἐκρεμάσανε τὸ Γιαννιὸ Σφακιανάκη, μὲ τὸ νὰ ἐσκοτίωσε τὴ γυναίκα του στὸ Βραχάσι, στὸ Μεραμπέλλο.

165 29. Ἐμίσειψε ὁ Μουχαφὶς-Παχιάς δζὰ τὰ Χανιά.

Μαῖου

1 [ἡμ.] β. Ριζὰς¹¹ τοῦ Πέτρο ὁποῦ ἔδωσε διὰ τὸ[ν] πογιὰ 191^{1/2},
δο(άμια) φλ 5 [παράδες =] γρ. 32,37.

2. Ἐτερος ριζὰς, πεταλωτικὰ στὸ [μ]πεηλίτικο μουλάρι γρ. 1,20. . . .

28. Ἐδωσα, δζὰ τὸ[ν] Πέτρο, τοῦ σιὸρ Ἀνδρέα γρ. 155. Χαροτὶ ἄγραφο κόλες 20 γρ. 1,15. Ἐκαμά του τακάσι¹² [σ]τζὶ [ὀ]κάδες¹³ τοῦ ἀλειτρουγιῶ γρ. 8, στὴν κλειδωνιὰ τοῦ ἀλειτρουγιῶ γρ. 15, στοῦ Μανολιὸ τὴν(ν) κλειδωνιὰ γρ. 16 Μὲ τὸ Γεωργάκη Παγκαλάκη ἔστειλα τοῦ Πέτρο τὸ ἄνωθεν χαροτὶ καὶ τεσκερέδες τοῦ λαδιοῦ ἀπὸ τὸ [N]τιβάνι.

166 Ἰουνίου

. . . 12 [ἡμ.] β. Ἐσυμφωνήσαμε μὲ τὴ[ν] Πουλήνα βα[ν]τὲ τρεῖς μῆνες εἰς τὸν ἀνάμιση μῆνα νὰ δώσει τοῦ Μανολιὸ τὰ μισὰ γρ. καὶ εἰς τὸν ἄλλο ἀνάμιση νὰ τὰ δώσει ὅλα.

14. Ἀπὸ τὰ Μάλλια ὁ σύντεκνός μας μοῦ ἔστειλε μὲ τὸ παιδί του πάμνιες 160 καὶ μερικὰ κρομμυδάκια ἔστειλά του κι' ἐγὼ λάδι ὀκ. 3. . .

18. Ἐκοιμήθη ὁ Δημητράκης, Λασιθιώτης γραμματικός.

20. Ἔστειλα μὲ τὸ Λιανάκη τὸ μηναῖο τοῦ δασκάλου γρ. 3.

Εἰς τὸ παρὸν ἔτος ἐπληροφορήθημεν ἀπὸ γαζέτα ὅτι εἶναι ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς ἕως τὸ παρ(ὸν) ἔτος χρονῶν 81¹⁴.

ἐξ ἀρχῆς». Πβλ. ὅσα ἐσημειώθηκαν στὴν «Εἰσαγωγή («Κρητ. Χρονικά» Β, 183) καὶ Μουρέλλου Γ, 1326.

¹⁰) Ὁ Ἀνεγνώστης εἶχε σχολεῖο στὸ Ἡράκλειο (πβλ. ἡμερομ. 1-8-1833).

¹¹) Ἀπόδειξη ἐξόδων πβλ. ὑπόμν. 26 [1837].

¹²) Κάνω τακάσι = συμψηφίζω.

¹³) Ὁ κώδικας ἔχει: τζικαδες. Λέξη κάδες, ποὺ νὰ σημαίνει ἐξάρτημα ἐλαιοτριβείου, δὲ γνωρίζω στὴν Κρήτη. Γι' αὐτὸ συμπλήρωσα: ὀκάδες, λέξη ποὺ χρησιμοποιεῖται καὶ σήμερα καὶ σημαίνει γενικά: δοχεῖα ἀπὸ ψευδάργυρο γιὰ τὴ μέτρηση τοῦ λαδιοῦ στὰ ἐλαιοτριβεῖα.

¹⁴) Ἡ πληροφορία τούτη δὲ συμφωνεῖ μὲ τὶς ἄλλες ποὺ ἔχομε γιὰ τὴν ἡλικία τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ (πβλ. De Cadalvène etc., ὁ.π., σ. 80-81. Politis, LVI καὶ Ἰωάννου Πετρίδου, Αἴγυπτος-Ἑλλάς. Ἀθήναι 1933, σελ. 12), σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες ὁ Μ.Α. γεννήθηκε τὸ 1769.

Ἰουλί[ο]υ

167

1 [ἡμ.] ζ. Μᾶς ἦλθε εἶδησις ὅτι ἐπόθανε ὁ Σουλτάν-Μαχμούτης, ὁ Σουλτάνος τῆς Κωνσταντινούπολης, καὶ ἐπληροφορήθημεν ὅτι τοῦ Ἰουνίου 16 ἐπόθανε καὶ ἐκάθισε στὸν θρόνον ὁ ζῶς του Ἀβδούλ Μετζίτ¹⁵.

7. Πρῶτὸν ἐκρέμασε ἡ ἐξουσία ἓνα Τοῦρκο, ὅπου ἐφόρευσε μιὰ χριστιανή.

10. Ἦλθε εἶδησις ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ὅτι ὁ Ἀντιβασιλέας ἤφθειρε τοῦ Σουλτάνου τὸ στράτευμα καὶ ἐγένε ἐδῶ κανοβολισμὸς τρεῖς ἡμέρες μὲ φωτοχυσίαι¹⁶.

14. Ἦλθε εἶδησις δὲ τὸ νέον Σουλτάνον καὶ ἐγένε κανοβολισμὸς τριήμερος¹⁷.

20. Ἐκοιμήθη τοῦ κ(απειτάν) Γιαννάκη Σητεία ἡ γυνή. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὰς 8 ὥρας ἐκοιμήθη ὁ Ἅγιος Κρήτης Μελέτιος¹⁸. . . .

Αὐγούστου

3 [ἡμ.] δ. Ἦλθε ὁ Λάμπης ἐπίτροπος εἰς τὴν Μητρόπολη¹⁹.

10. Ἐστειλα μὲ τὸ Τζαβόλα τοῦ διάκο μου τὰ βαψίδια: βράκα 1, ζώνη 1, πανὶ καὶ κλωστή, γρ 26· ἔστειλέ τα μὲ τὸ[ν] Πέτρο

19. Ἐστειλα τοῦ Ἀνεγνώστη διὰ τὸ ἐγγόνι μου τὸ Λιανάκη δυὸ

¹⁵) Ὁ Politis (introduction LXIII) γράφει: «Le 8 juillet, on apprenait en Égypte le décès du sultan Mahmoud, mort avant même d'apprendre la nouvelle de la défaites de ses armées». Ἡ καταστροφὴ τοῦ σουλτανικοῦ στρατεύματος στὴ μάχη τοῦ Νετζίμπ ἐγένε τις 13 Ἰουνίου [π.ῆ.] (Politis, 72). Ὁ θάνατος τοῦ Σουλτάνου, ὅπως ἀναφέρει ὁ Κοζ., τις 16 τοῦ ἴδιου μήνα. Ἐπομένως, ἂν ἡ πληροφορία τοῦ τελευταίου εἶναι ἀκριβής, ὁ Σουλτάνος ἀπέθανε ἀφοῦ ἔμαθε τὴν καταστροφὴ.

¹⁶) Πρόκειται γιὰ τὴ μάχη τοῦ Νετζίμπ (βλ. Politis, 68-73).

¹⁷) Ὁ ἐορτασμὸς τῆς ἀναρρήσεως τοῦ νέου Σουλτάνου ἀπὸ τὸ ἐχθρικό κράτος τῆς Αἰγύπτου ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ Ἀβδούλ Μετζίτ δὲν ἀκολούθησε τὴν ἄκαμπτη πολιτικὴ τοῦ προκατόχου του ἀπέναντι στὸν Ἀντιβασιλέα—ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ δὲν μπορούσε ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ στρατοῦ του καὶ τὴν προσχώρησιν τοῦ στόλου του στὸ Μεχμέτ - Ἀλῆ (ὁ Ἕλληνας πρόξενος τῆς Ἀλεξάνδρειας γράφει τὰ ἐξῆς στὴν ὑπὸ χρονολ. 4/16 Ἰουλίου 1839 ἀναφορὰ του: « . . . est arrivé une corvette envoyée par le Capitan Pacha . . . par laquelle il faisait connaître au vice-roi qu'il s'offrait à lui avec la flotte sous son commandement Le lendemain encore arriva de Constantinople par le vapeur turc un envoyé de la Porte qui annonça au vice-roi la mort du Sultan Mahmoud, l'avènement au trône de son fils aîné Abdul Medjid et la concession du gouvernement héréditaire de l'Égypte que le Sublime Porte faisait à Son Altesse» Politis, 74).

¹⁸) Πβλ. ὑπόμν. 68 [1831].

¹⁹) Αὐτὸς ἦταν ὁ Νικόδημος, πού εἶχε χειροτονηθεῖ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Μελέτιο στὴν Κων/πολη τὸ 1831 (βλ. Τωμαδάκη, ΕΕΚΣ, Γ, 129 καὶ 143· βλ. καὶ παρακάτω ἡμερομ. 23 Μαρτίου 1840).

μηναῖα, τοῦ Ἰουλίου καὶ τοῦ Αὐγούστου, γρ. 6.

30. Τούτι ἐσὰπ τούρκικο.

31. Ἀρχίζει ὁ λογαριασμός τούρκικος ἀπὸ τούτι καὶ ὕστερις.

Σεπτέμβριος· ἀρχὴ τοῦ νέου ἔτους καὶ νὰ δώσει ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ περάσομε ὑγιεῖς, ἀνενόχλητοι καὶ ἀθάνατοι χωρὶς καμμίαν πίκρα.

5 [ἡμ.] γ. Εἰς τὰς 11 ὥρες τῆς μέρας ἤφταξε ὁ Μουχαφιζ-Πασὰς εἰς τὸ Κάστρο ἀπὸ τὸ μέρος τῶν Χανιῶν.

6. Ἔδωσα τοῦ Καροφυλλομιχελῆ ἐξάρια 18, ὅπου εἶχε μοῦ τ' ἀφήσει ἡ γυναῖκα του καὶ ἡ Ἀληθινα[ν]τώνενα, πὼς θὰ τὰ δώσω ρέσιμο εἰς τοῦ Λογίου τὸ [ν]ταβὰ.

169 19. Εὐρέθηκε στὸν Ἅγιον Ματθαῖον ἓνα παιδί θηλυκὸ καὶ τὸ βάπτισε ὁ Μανολάκης Τερζῆς καὶ τὸ ὀνομάσανε Ἐλένη καὶ τὸ κό[ν]τεψε νὰ τὸ ἀναθρέψει δζὰ ψυχοπαίδι του.

28. Ἦστειλε ὁ Πέτρος τὸ[ν] Κωσταντῖνο ἐδῶ.

Ἵκτώμβριος.

11 [ἡμ.] δ. Ἔστειλα τοῦ Πέτρο μετὰ τὸ[ν] Κωστα[ν]τῆ Κλώντζα τὰ μάλλινα ὅπου ἐξεπέρδου ἀπὸ τοῦ [μ]πογιατζῆ, δ[ράμια] 340, καὶ ἤδωκα γρ. 10, 10· ἔστειλά του καὶ ἓνα κουρούπι, νὰ μοῦ στείλει βόττρο. Ἦφερε καὶ ὁ Κωσταν[ν]τῆς Κλώντζας τὸ παιδί του τὸ Καλλιὸ σὶ τὸ σπίτι.

170 13. Ἐφθάσε ὁ Ἰλαρί(ων) ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ θαλάσσης, οἰκονόμος τοῦ Ἁγίου Ματθαίου σὶ τὸ Μεγάλον Κάστρο· νεοψηρισμένος οἰκονόμος.

16. Ἐμίσεψε ὁ Μουσταφὰ-Παχιάς δζὰ τὰ Χανιά.

17. Διὰ νὰ πάγω καὶ ἐγὼ σιτοῦ Παναγιώτη τοῦ Νυδραίου τὸ [ν]ταβὰ, ἐπόρῃσα τζὶ τρεῖς ὥρες τῆς Δευτέρας μαζὶ μετὰ τὸ[ν] Παναγιώτη καὶ ἐξώμεινα τὸ βράδι σιτοῦ Ἀβδοῦ, σιτοῦ Νικολῆ Τζένιο· καὶ τὸ πορνὸ Τρίτη ἐμίσεψα ἀπὸ τ' Ἀβδοῦ καὶ ἐπέρασα ἀπὸ τῆ[ν] Κερά καὶ ἐντάμωσα τὸν Ἅγιον τὸν Ἱεράς²⁰⁾ καὶ τὸ βράδι ἐπῆγα σὶ τὸ Τζερονιάδο καὶ ἐξώμεινα σιτοῦ Γραμματικοῦ τοῦ Κωστῆ τὸ σπίτι· καὶ τὸ πορνὸ ἐξάνοιξα τοῦ Παναγιώτη τὸ προῶμα, ἔπειτα ἐμίσεψα καὶ ἐπῆγα σὶ τὸ Κράσι καὶ ἐξώμεινα. Καὶ τῆ[ν] Πέμπτη ἐξάνοιγα τοῦ Παναγιώτη τὸ [ν]ταβὰ καὶ πάλι ἐξώμεινα τὸ βράδι ἐκεῖ. Τῆ[ν] Παρασκευὴ ἐμοιρῶσαμε τὸ

²⁰⁾ Ἡ μνεῖα τῆς πασαμονῆς τοῦ Ἱεράς Γερασίμου (βλ. Τομαδάκη ΓΕΚΣ, Γ, 150) σὶ τὴν Κερά, δηλ. σὶ τὴν Μονὴ τῆς Καρδιώτισσας (βλ. Ν. Σταυράκι 203· Ν. Παπαδάκη, ὅ.π. 93· Gerola, Mon. Ven. II, σελ. 300-302, 305 καὶ πίν. 370 καὶ 373· σὶ τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου ὑπάρχει ἀνέκδοτο σιγλιῶδες γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως [1842] σχετικὸ μετὰ τὴν Μονὴ τῆς Καρδιώτισσας, βλ. Δ. Ζακυθηνόυ, Ἔκθεσις . . . , ΓΕΚΣ, Β, 513) εἶναι βοηθητικὴ γιὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, πὸν θέτει ὁ Ν. Παπαδάκης (ὅ.π. 38) σχετικὰ μετὰ τὴν ἔδραν τοῦ ἐπισκόπου Ἱεροσητείας.

πρᾶμα στὸ Κράσι καὶ ἐπῆρε ὁ Παναγιώτης ἀπὸ Λασίθι ἕως Κράσι πρᾶμα γροσῶ 6874 καὶ οἱ μισασχόροι²¹ γροσῶ 3437, [τὸ ὄλον] 10311. Ἀπὸ τὸ Σφε[ν]τύλι ἐπῆρε ὁ Παναγιωτάκης πρᾶμα γρ. 1300· ἐπήρανε καὶ οἱ μισασχόροι 1300 [=] 2600. Τὸ Σαββάτο ἐμίσεια ἀπὸ τὸ Κράσι καὶ ἦλθα τὸ βράδι στὸ Βραχάσι· καὶ τὴν Κυριακὴ ἐσυβάσαμε τοὺς Βραχασῶτε[ς] μὲ τὸν Παναγιώτη καὶ τῶς ἐπούλησε τὸ μερίδιό του γρ. 1000· καὶ ἀφοῦ ἐπῆρε πέϊ γρ. 124, ἤφυγε ὁ Παναγιώτης κρυφὰ καὶ μ' ἔφησε στὸ Βραχάσι μοναχό· καὶ γυρεύοντας τον Δευτέρα καὶ Τρίτη ἦλθα εἰς τὸ Κάστρο καὶ τὸν ἤβρηκα Ὁκτωμβρίο[v] 24.

30. Ὁκτωβρίου 30, ἡμέρα Δευτέρα, ἐκοιμήθη ὁ Παπὰ-Γεώργιος Πασχαλῆς εἰς τὸ Ἀβδοῦ.

Νοέμβριος

. . . . 10 [ἡμ.] σί'. Ἐμίσεια ἀπὸ τὸ Κάστρο μὲ τὸν Πα(πὰ)-Γιάννη Πάγκαλο καὶ πα(πὰ)-Γεώργιον Πάγκαλο, δζὰ νὰ πάγω στή[v] Πρίνα νὰ ξετάξω δζὰ τὴ γυναίκα, ὅπου ἐπόθανε στὸ Χωματόλακκο· καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι καὶ ἐξωμείναμε στὰ Μάλλια· καὶ τὸ πορνὸ Σαββάτο ἤρθα στή[v] Κριτζὰ καὶ τή[v] Κυριακὴ ἐπῆγα στή[v] Πρίνα καὶ ἐξώμεινα καὶ ἤκαμα τὴν ἐξέταξη· καὶ τὴ Δευτέ(ρα) ἤρθα στή[v] Κριτσὰ καὶ ἐξώμεινα καὶ τὸ βράδι εὐλογήσαμε τοῦ πα(πᾶ) - Γιάννη Κλώντζα τὸν υἱό, τὸ Μανολιό, μὲ τοῦ Μανόλη Κοκκίνη τὴ θυγατέρα τή[v] Καλή, καὶ ἤμουνε ἐγὼ κουμπάρος. Καὶ τή[v] Πέμπτη, 16 τοῦ τρέχοντος, ἐμίσεια ἀπὸ τή[v] Κριτσὰ καὶ τή[v] Παρασκευὴ ἔφθασα στὸ Κάστρο Θεοῦ βοηθοῦντος·

171

28. Ἐδωσα τὸ κλειδί τοῦ Λαζαρέτιο²² τοῦ σεκιντζῆ πουλοῦκ τοῦ πριντζῆ ὄμπαχη²³, τοῦ Μουχαμέτη, δζὰ προσταγῆς τοῦ Ρατὶπ-ἐφέντη....

Δεκεμβρίο[v]

. . . 8 [ἡμ.] σί'. Ἐστειλα τοῦ Πέτρο μὲ τὸ [N]τελῆ-Χουσεῖνη ἓνα γυαλί μαῦρο σισαμόλαδο διὰ τὸ στομάχι του γρ. 3.

10. Εἶδον τὸ ἀπάσο²⁴ τοῦ Ἰλαρίονος

²¹) Κληρονόμοι. Ἡ λ. ἀπὸ τὸ ἀραβ. *mirās* = κληρονομικὸ μερίδιο (βλ. Γ. Χλωροῦ, ὁ.π. τ. 2, σ. 1835). Ἀκούεται σήμερα ἡ λέξη τὸ *μιράσι*, μὲ τὴν ἴδια ἔννοια, κακῶς παραγόμενη ἀπὸ τὸ ρ. *μοιράζω*.

²²) Ἐννοεῖ ἴσως τὴν Πόρτα τοῦ Λαζαρέτου, στὸ ἀνατολ. μέρος τῶν τειχῶν. Ἀπὸ λογαριασμοὺς τοῦ 1831, πού περιέχονται στὸν κώδικα (T.A.H. 253, σ. 47-50) φαίνεται ὅτι ὁ Κοζ. εἶχε ἀναλάβει ἐργολαβικὰ τὸ κτίσιμο τοῦ *καλὲ-καπισι* (πόρτας τοῦ φρουρίου) τοῦ Λαζαρέτου. Πρόκειται, πιθανόν, καὶ τώρα γιὰ παρόμοια ἐργασία, μετὰ τὴν ἀποπεράτωση τῆς ὁποίας παραδίδει τὸ κλειδί.

²³) Ἡ σειρά τῶν λέξεων: Ἐδωσα τὸ κλειδί.... τοῦ (= σιόν) πριντζῆ ὄμπαχη (= πρώτου δεκανέα) τοῦ σεκιντζῆ πουλοῦκ (= 8ου τάγματος), τοῦ Μουχαμέτη.

²⁴) Ὁ κῆδικας: *ηδοντο απάσω*. Δὲν μπόρεσα νὰ ἐρμηνεύσω τὴ φράση αὐτή·

172 28. Ἦρθε ὁ Μουχαφιζ-Παχιάς ἀπὸ τὰ Χαριά.

1840. Γενάρης, ἀρχὴ τοῦ νέου χρόνου.

1 [ἡμ.] β. Δοξάζομε τὸν ἅγιον Θεόν, ὅπου ἐφθάσαμε τὸ νέον ἔτος, καὶ νὰ δώσει ἡ ἁγία Του χάρη νὰ περάσομε εἰρηρικὰ μὲ υγείαν καὶ χαρὰ καὶ νὰ ἀξιωθοῦμε καὶ τὸ ἐρχόμενο ἀμὴν!

11. Ἔστειλα στὸ γερο[ν]τόμυλο μὲ τὸ Λιανάκη ἓνα μυλοκόπι γρ. 8. Μὲ τὸν ἴδιο στ' ἀλετρουγιὸ σίδηρο διὰ τὸ μέταλλο ὄκ 4 1/2 φλ 4, γρ 18

173 21. Ἐπῆγα στ' Αἰτάνια καὶ ἐμοιράσαμε τὸ ἀμπέλι μὲ τζοὶ Φιλιππάκηδες, ὅπου ἦτονε τοῦ Συμιό, καὶ ἤπεσε τζῆ Ζιμπουλιᾶς ἀμπέλι ἀσκελιές 10. Μάρτυρες: Χαῖνομεράκης Ἀστρακιανός, Νικολῆς παπὰ-Κου[μ]πενάκης, Κωσταντῖνος τοῦ Κάτη, ὁ Γιάννακας, ὁ Μανολιὸς Φιλιππάκης, ὁ Δημητράκης Φιλιππάκης καὶ οἱ λοιποὶ χωρῆδιοί. Ἐζήτησα στὸ ἀμπέλι 500 γρ. καὶ εἶπε ὁ Χαῖνομεράκης ὅτι τὸ βρῆκε γρ. 250 καὶ εἶπα ἐγώ: «χαρίζω τοῦ Σταυράκη 50 γρ., πὼς τὸ ξεροῦμαξε, καί, ἀνὲ μου δώσει ὁ Πετεβῆς σὲ δυὸ ἡμέρες 200 γρόσα, θὰ τὸ πούλῃσω τοῦ Σταυράκη

Φλεβαρίο[ν]

2 [ἡμ.] στ'. Κουρμπὰν-παῖράμι. Ἔστειλα τοῦ Πέτρο τὴ βούλα του μὲ τὴ Μαροζα[μ]πιά.

3. Ἐφυγε τὸ καράβι ἀπὸ τὴ Σπιναλόγκα μὲ τζοὶ Χατζῆδες.

174 6. Ἔσυρα τὴ φοράδα στὸ [μ]πεγίρι τοῦ Προῆμ-ἀγᾶ Καραμουτζανοῦ σούπαχ(η) καὶ νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ καλογεννήσει ἓνα φοραδάκι.

7. Τὴν ἐξανάσυρα καὶ ἤδωκα γρ. 12 στὸ μαῦρο [μ]πεγίρι.

8. Μοῦ ἔστειλε ὁ Πέτρος μὲ τὸν Κωστα[ν]τῆ Κλώντζα λ(ά)δ(ι) ὄκ. 30 ἔστειλε καὶ τὸ Ἐργινοῦσι μου ἓνα σουρὲ¹ καὶ μοῦ γράφει ὁ Πέτρος, πὼς εἶναι τζῆ Ζαχαρένιας ἀπὸ τὸ στάριν της, γρ. 26 καὶ ὁ σουρὲς εἶχε γρ. 30. Καὶ θὰ φυλάσσω τὰ περίσσα, ἕως νὰ τὸ ξετάξω....

175 Μάρτης.

8 [ἡμ.] στ'. Μοῦ φέρανε οἱ νιζάμηδες ἓνα τεσκερὲ τῶν ἀχέρων ὄκ. 950 ἔδωσά τως γρ. 30 καὶ μοῦ ἄφησαν τὸν τεσκερὲ².

¹) Χρηματόδεμα.

²) Ὁ φόρος τῶν ἀχέρων ἦταν ὑπὸ τοῖς γαταθλιπτικώτερος. Ὁ Πέρογλου σὲ ἔγγραφό του πρὸς τὸν Ἑλληνα πρόξενο τῆς Ἀλεξάνδρειας γράφει: «Ὁ χωρικὸς τῆς Κρήνης εἶναι ἰπόχρεως νὰ μετακομίση εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς Διοικήσεως τὸ ἑβδομον τῶν ἀχέρων του, καὶ δι' ἐν φορτίον ἄχυρον ἀναγκάζεται νὰ θυσιάση τέσσαρας καὶ πολλάκις πέντε ἡμέρας αὐτὸς καὶ τὸ ζῆρον του....» (Μουρέλλου, Γ, 1326). Ἡ παροχὴ τεσκερέδων («διατακτικῶν») ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐξου-

9. Ἐμίσηψε ὁ Μουχαρίσης Παχιάς δζὰ τὰ Χανιά καὶ ἐπῆρε μαζί του καὶ τοὺς ζούς του³

23. Ἐχειροτόνησε ὁ ἅγιος ὁ Λάμπης Νικόδημος⁴ τὸν πα(πὰ) Γεώργ(η) Κοζύρη⁵ στὴ Μητρόπολη.

27. Ξημέρωμα ἐπόθανε κάποιος Χ(ατζή) - Ρεσοῦμ - ἀγάς, Μισοῖο 177⁶ περβεντεσής (:).

30. Μοῦ ἔδωσαν τοῦ Καϊμακάμη οἱ ἀνθρώποι ἓνα τεσκερὲ γιὰ ἄγερα ὀκ. 650⁷ ἔδωσά τω; γρ. 25¹

Ἀπρίλιος.

. . . 9 [ἡμ.] γ'. Ἦλθανε τοῦ Πασᾶ τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὰ Χανιά

21. Ἐπήραμε μὲ τὸ Ζαχαράκη χροιασίδα⁸ μελάτα 4 τουζίνες γι 3 1/2 γρ. ἢ τουζίνα ἔδωσα γρ. 8,20 καὶ ὁ Ζαχαράκης γρ. 6 [=] 14,20.

Μαΐου

178

2 [ἡμ.] ε'. Μεσημέρι ἐπόρσια δζὰ τὸ Μεραμπέλλο, νὰ ἐρευνήσω δζὰ τὰ μουρέλα⁹ ὅπου θὰ στείλωμε στὸ Μισοῖο μὲ συνοδεία μου ὁ πα(πὰ)-Γεώργιος Παγκαλάκης καὶ Γιαννιὸ Διαλινᾶς¹⁰ καὶ τὸ βράδι ἐξωμείναμε στὸ Τραβάδι.

3. Ἦρθαμε στὸ Καινούργιο Χωριὸ καὶ ἐξώμεινα στοῦ γραμματικοῦ δα(σκαλο)-Γιαννιὸ Τζιχλή.

6. Ἐμίσησα ἀπὸ τὸ Νέον Χωριὸ καὶ ἦλθα στή[ν] Κριτζά¹¹ καὶ τὸ κιντὶ ἐγέννησε τοῦ Πέτρο μου ἢ γυνὴ ἓνα ζόν : τὸ Μιχαήλ Κοζυράκη.

9. Ἦλθεν ὁ Νεπὴ-ἀγάς καὶ ὁ Ναῖπη-ἐγέντης ἀπὸ τὸ Μεραμπέλλο καὶ ἐνταμώσαμε στή[ν] Κριτζά.

12. Ἐμισέσαμε μὲ τὸ Νεπὴ-ἀγά καὶ μὲ τὸ[ν] Κατὴ καὶ ἐβγήκαμε στὸ[ν] Κρούστα καὶ τὸ βράδι ἐνερορίζαμε¹⁰ τὰ μουρέλλα, 40¹² ἔπειτα ἀρχίσανε (:).

13. Ἐμισέσαμε ἀπὸ τὸ[ν] Κρούστα καὶ ἐπήγαμε στή[ν] Προίνα καὶ ἐνερορίζαμε τὰ μουρέλα, 100

19. Ἐμίσησα ἀπὸ τὴ[ν] Κριτζά καὶ τὸ μεσημέρι ἦρθα σιζὶ Βρού-

σίας στὸν Κοζ. (πβλ. καὶ ἡμερομ. 30 Μαρτίου 1840) ἔναντι ἐλαχίστου τιμήματος εἶναι, προφανῶς, πράξη χαριστική.

³⁾ Βλ. Τ. Βενέρη, Τὸ Ἀρχάδι..., σ. 171¹³ πβλ. καὶ ἡμερομ. 4 Ἰουλίου 1842.

⁴⁾ Πβλ. ὑπόμν. 19 [1839].

⁵⁾ Αὐτὸς ἦταν γιὸς τοῦ Κοζύρη (Τ.Α.Η. 253α, 5).

⁶⁾ Ἡ σελ. 176 περιέχει μονάχα λ/σμοῦστοῦ 1839.

⁷⁾ Πβλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμν. 2.

⁸⁾ Ἡ λ. γενικὰ σημαίνει: μαγειρικά σκεύη καὶ εἰδικώτερα (ὅπως ἐδῶ): πιάτα.

⁹⁾ Μικρὰ ἐλαιόδενδρα.

¹⁰⁾ Τοῦ ρ. ἀνερορίζω (πβλ. ἀνταμώνω-ἐντάμωνα, ἀγαπῶ-ἐγάπουνα) μὲ τὴν ἔννοια ἴσως: ξεριζώνω.

σες καὶ ἐγένηκα στοῦ Κλαπουτάκη καὶ ἤδωκέ μου ἡ ἀδερφή μου τέσσερα πετειναράκια. Καὶ τὸ βράδυ ἐξώμεινα στὸ Βραχάσι καὶ ἤφηκα τὸ Λιανάκη στοῦ Ζωγράφου.

20. Ἦρθα στὸ Κάστρο.

179 21. Τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Ὅσοι ἦλθανε στὴ βίζιτα: ὁ ἅγιος Οἰκονόμος Ἰλαρίων, ὁ ἅγιος Ἀρχιμανδρίτης, ὁ παπὰ-Ἱερεμίας, ὁ κα(πειτάν) Χαριτάκης, ὁ σιὸρ κουμπάρος Μανολάκης, ὁ κουμπάρος Πογιατζής, ὁ σιὸρ Μαρκάκης ὁ ψάλτης¹¹.

27. Ἦλθανε οἱ χατζῆδες οἱ Μεραμπελλιῶτες καὶ ἐριβάρανε στὴ Σπιναλόγκα μὲ τὴ γουλέτα τοῦ Ἀντρέα Μανολακάκη, ὅπου τζοὶ πῆγε στὸν Ἁγιον Τάφο

Ἰούνιος

. . . . 14 [ἡμ.] σί'. Ἐριβάρισε ὁ Μητροπολίτης στὰ Χανιά¹². . . .

180 25. Ἐστειλα τοῦ Πέτρο μὲ τὸ[ν] πουλούκπαχη τζῆ Κριτζᾶς τέσσερις ποῦργες (;) φὶ 5' καὶ μιὰ κλειδωνιὰ τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὴ δώσουνε τοῦ Ζουμπούλι, καὶ τοῦ Πέτρο ἓνα δο(άμι) ἀπιούλ-τελατίνι (;)

27. Ἐστειλα μὲ τὸν Πα(πα)δουλα[ν]τώνη δυὸ χοιροδο[ν]τα τοῦ Πέτρο, νὰ τὰ κρεμάσει τζῆ φοράδας του, καὶ τὴ τζότρα τοῦ Ζουμπούλι γεμάτη κρασί.

30. Ἦλθε προσταγὴ ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐγέννησε εἰς Κωνσταντινούπολ(η) ἡ Σουλτάνα ἓνα θηλυκό, νὰ παίζουνε στὸ Κάστρο ἑφτὰ ἡμέρες τὴν κάθε ἡμέρα 505 κανονιές.

Ἰουλίου

. . . . 3 [ἡμ.] δ. Μοῦ ἔστειλε ὁ Πέτρος τοῦ λαδιοῦ τοῦ Μιριγιοῦ τὸ τεφτέρι καὶ τὸ ἄδωσα στὸ Ντιβάνι καὶ ἔγραφε τὸ τεφτέρι ὅτι ἐσυναχθῆ τῆ[ν] περασμένη χρονιὰ ἰχιούρι καὶ κάρτες¹³ καὶ πυρηγόλαδο τοῦ Μιριγιοῦ ἢ πάρτη δκ. 1026, δο(άμια) 240 τοῦ Μιριγιοῦ τὸ μερίδιον, καὶ τὸ ἄκαμε ὁ Πέτρος τσειλίμι στὴ Χιόνα.

¹¹) Χαρακτηριστικὴ τῶν κοινωνικῶν σχέσεων τοῦ Κοζ. εἶναι ἡ ἀκόλουθη, ἀνεξίτητη ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιο, σημείωση, καταχωρημένη στὸν κώδικα: «1837 Μαΐου 21 τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου. Ὅσοι μὲ ἐβίζιτάρανε: ὁ κα(πειτάν) Χαριτάκης, ὁ κα(πειτάν) Μανολάκης Ρουκουνάκης Πεδιάς (= σύμβουλος Πεδιάδος), ὁ κα(πειτάν) Γιαννάκης Σητείας, ὁ σιὸρ Νικολάκης Καλαφατάκης, ὁ Χ(ατζῆ) Νικολής, ὁ ἅγιος Ἀρκαδίας, ὁ ἅγιος Ἀύλοποτάμου, ὁ ἅγιος Οἰκονόμος, ὁ Χ(ατζῆ) Μορονιανός, ὁ ἅγιος Πρωτοσύγγελος, τοῦ Κρήτης τ' ἀνίφι, ὁ σιὸρ Μανολάκης κουμπάρος μας, τοῦ Χατζῆ Τζα[ν]τήρα ὁ ἀδελφός. Γυναῖκες: Τὸ κερὰ-Κατερίνι, τοῦ Παχιᾶ ἢ πεθερά...» (Γ.Α.Η. 253, σ. 3· πβλ. «Κρητ. Χρονικά» Α, 175₁₈).

¹²) Βλ. ἀμέσως παρακάτω ὑπόμν. 16.

¹³) Κάρτα λέγεται καὶ σήμερα τὸ δικαίωμα τῶν ἐλαιοτριβείων, πού τὸ ἐκμεταλλευόταν τότε ἡ Τουρκικὴ Διοίκηση (βλ. ὑπόμν. 9 [1839]).

9. Ἐγεννήθη τοῦ πα(πᾶ) Γεωργίου Κοζύρη τὸ Καλλιό

16, ἡμέρα γ', ὥρα δ. Ἐφθάσεν ἐδῶ εἰς τὸ Ἡράκλειον¹⁴ ὁ ἅγιος 181
Κρήτης Καλλίνικος¹⁵ ἐρχομένος ἀπὸ Αἴγυπτον δὲ νὰ ἀνταμώπει στὰ
Χανιά τὸν Μουσταφὰ-Πασά

26. Ἦλθε εἰς τὸ σπίτι μας ὁ ἅγιος Κρήτης Καλλίνικος πρώτη του
βίζιτα¹⁶

30. Ἐπάκτωσε ὁ Σκύβαλος τὸ κασαπὸ πουργιὰ 412 γρ. 100, μὲ
σουρούτι¹⁷ τὸ πρόβειο νὰ πουλεῖ π(α)ρ(άδες) 80, τὸ γιτζικὸ 75, τὸ βο-
δινὸ 60. Τὸ ρεμαζάνι τὸ πεσιλι¹⁸ γρ. 3, τὸ μουσκάρι γρ. 3

Αὐγούστο[v]

. . . . 24 [ἡμ.] ζ. Τὸ μεσημέρι ἦλθε ὁ Μουχαριζ Παχιὰς ἀπὸ τὰ 182
Χανιά.

28. Ἐτελείωσε τὸ τουτὶ τῶν Τουρκῶν¹⁹.

29. Ἀρχίσαμε νέον ἔτος τούρκικο.

Σεπτέμβριος.

2 [ἡμ.] β. Ἀρχίνησε ὁ Κωνσταντῖνος²⁰ νὰ πηγαίνει στὸ σχολεῖον
τὸ μουσικό.

5. Ἦλθε ὁ πα(πάς) μου καὶ τοῦ ἔδωσα τὸ ἐμπατίκιόν του

18: Ἦλθε ἐμῖρι ἀπὸ τὸ Μουχαριζ Παχιὰ νὰ κάνουνε οἱ ρεντζι-
σπέρηδες ἀλετρουγιὰ²¹.

¹⁴) Πρώτη φορά ὁ Κοζ. χρησιμοποιεῖ τὴ λ. Ἡράκλειο ἀντὶ Κάστρου. Ὅπως σημειώθηκε προηγουμένως («Κρητ. Χρονικά» Α, 180 καὶ 189) ἡ μετονομασία ἐγένετο τὸ 1831. Ἐπειδὴ, καὶ μετὰ τὰ ὅσα ἐσημείωσα, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει σύγχυση γιὰ τὸ χρόνο τῆς μετονομασίας τοῦ Κάστρου ἐξαιτίας τῶν ὅσων ἔγραψε σχετικά ὁ Ξανθοουδίδης (Χάνδαξ-Ἡράκλειον, σ. 112 καὶ 145), θεωρῶ ἀναγκαῖο νὰ προσθέσω τα ἐξῆς: ὁ Ξανθοουδίδης συγχέει τὴ μετονομασία τῆς πόλεως σὲ Ἡράκλειο μὲ τὴ μετονομασία τῆς Ἐπαρχίας σὲ Ἡράκλεια. Ἡ πρώτη ἐγένετο τὸ 1831 ἀπὸ τοὺς Ἑλληνοεμπόρους τοῦ Κάστρου καὶ ἐπεκράτησε, ἡ δεύτερη ἐγένετο τὸ 1822 ἀπὸ τὴν Κρητικὴ Συνέλευση καὶ δὲν ἐπεκράτησε, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ μετονομασία ἄλλων ἐπαρχιῶν (Κνωσοῦ, Πέτρας, Λασιίου, Γορτύνης κ.τ.λ.)· πβλ. Κριτοβ., σ. 121 καὶ 249, ἀπ' ὅπου καὶ ὁ Ξανθ. ἀντλήσει τὶς πληροφορίες του.

¹⁵) Βλ. Τομαδάκη, ΕΕΚΣ, Γ 130, ὅπου ἀναγράφεται ὡς χρονολογία τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τοῦ νέου μητροπολίτη τὸ 1839.

¹⁶) Πβλ. «Κρητ. Χρονικά» Α, 175.

¹⁷) Ὑπὸ τὸν ὄρον.

¹⁸) Μπεσιλι = θρεφτάρι. Ρεμαζαν-πεσιλι ἐλέγονταν τὰ ἀρνιά, ποὺ προορίζονταν νὰ σφαγοῦν τὴν περίοδο τοῦ ρεμαζανιοῦ.

¹⁹) Βλ. ὑπόμν. 13 [1838] καὶ 20 [1839].

²⁰) Πρόκειται γιὰ τὸν καπετάνιο τοῦ 1866, γιὰ τὸν ὁποῖο βλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Α, 174 καὶ 361.

²¹) Βλ. ὑπόμν. 9 [1839].

- 183 21. Μᾶς ἤφερε τὸ σπιναλογκίτικο καῖκι κρομμύδια ὀκ. 97, ὅπου
μου τὰ ἴστειλε ὁ σύντεκνός μου πα(πᾶ)-Γιάννης Πάγκαλος· καὶ ἤδωκα
τοῦ καραβοκύρη ναῦλος γρ. 7,10 φὶ 3 πρ. τὴν ὀκὰ ναῦλος. ἴστειλε
καὶ μιὰ καρπούζα.
23. ἴσπειρε ἡ Ζαχαρένια ἀπὸ τὸ Ρηνάκι σταφίδες ὀκ. 27 φὶ 30,
γρ. 20,10
- ἴστωμβριος.
4 [ἡμ.] σὶ. ἴμῖσεψε ὁ Χαρίτων δζὰ τὸ χωρίον του
25. ἴγόρασα τὸ μαχαιράκι γρ. 13· καὶ τὰ δυὸ κο[μ]πάσα τοῦ
Λιανάκη γρ. 6 1/2.
- 184 29. ἴστεφανώθη ὁ Νικολάκης ἴΑλεξάκης τὴ Μαρία Παγκαλοπού-
λα στή[ν] Κριτζά.
- 185 Νοεμβρίο[ν]
24 [ἡμ.] α. ἴμῖσεψε ὁ Ζαχαράκης διὰ τὸ ἴΑβδοῦ, νὰ μαζώνει ἐλιές.
30. ἴστειλα τοῦ Ζαχαράκη γρ. 10 στοῦ ἴΑβδοῦ.
- Δεκεμβρίο[ν]
1 [ἡμ.] α. ἴδωσα τοῦ ἴΑμῆτ-ἴφέντη Ρίζο δάνεια γρ. 20 μὲ τὸν
ἴγιό του
8. ἴδζαβάστηκε φερμάνι ἀπὸ τὸ Τοβλέτι στὸ σεράγιο, ὅτι εἶναι ὁ
Μουχαφίζ Μουσταφά-Πασὰς σερασκέρης πάσης Κρήτης²².
10. ἴθελα μου δώσει ὁ Πέτρος τὴ[ν] πάρη του τὴν ἴξαοχία τοῦ
Δεσπότη γρ. 22,20
17. ἴΩρα 11 ἴφθασε ὁ Μουσταφά· Πασὰς σερασκέρης ἀπὸ τὰ Χα-
νιά εἰς τὸ ἴΗράκλειο.
19. ἴστειλα τοῦ γαμπροῦ μου τοῦ Λιανάκη μὲ τὸ Μιχελὴ Χρυσὸ
ἴνα ἴνι καὶ δυὸ παροντοκαρφιά²³, γρ. 20
- 186 27. ἴπήγαμε στὸ Μεραμπέλλο στὸ ἴΑρέτι καὶ ἴπιτηρήσαμε τὸ
Σκινιά ἴμοῦ μὲ τὸν τεριζιμὰν Γεωργάκη καὶ μὲ τὸν καπετὰν Μανο-
λιό, σύμβουλο ἴΙερᾶς.
29. ἴκοιμήθη ὁ Μανόλη[ς] στή[ν] Κριτζά, τὸ τσιράκι τοῦ Ζαχα-
ράκη.

ἴΙανουάριος 1841

. . . . 11 [ἡμ.] ζ. ἴμῖσεψε ὁ ἴΗλίας μὲ τὰ ἴγγόνια μου τὸ Λια-

²²) Βλ. «Κρητ. Χρονικά» Α, 184.

²³) Τὸ παρόντι εἶναι ἐξάρτημα τοῦ ξύλινου ἀλειτριοῦ (βλ. Γ. Κ. Σ[πυρι-
δάκη], Γεωργία καὶ ἀμπελουργία ἐν Καταιδονίῳ, «Μύσων» Α [1932], σ. 192).
Παροντοκαρφιά = καρφιά κατάλληλα γιὰ τὸ κάρφωμα τοῦ παροντιοῦ.

νάκη καὶ τὸ Κοζυράκη, τοὺς Κωνσταντίνους. Ἔστειλα μὲ τὸν ἴδιο τοῦ πα(πᾶ) μου 12 1/2 γρ., τὴν ἐξαρχία ὅπου ἔδωκε περίσσα τοῦ Πέτρο τή[ν] πάριτη.

12. Ἐμίσειψε ὁ Μουχαφιζ Παχιάς διὰ τὰ Χανιά

28. Ἐρχομένος¹⁾ ὁ Κωνσταντῖνος ἀπὸ τή[ν] Κριτζὰ ἐπῆγε σχολεῖον. 187

Φλεβάρης

2 [ἡμ.] α. Ἀποκρά. Ἐκοιμήθη ὁ Κωνσταντῖνος Ραφαήλης, κιαγιάς τοῦ Μεραμπέλλου, καὶ ἐτάφη στὸ Κάστρο στὸν Ἅγιον Ματθαῖον.

3. Εἰς τὰς 8,30 ὥρας ἐγέννησε ἡ Ζαχαρένια Κοζυροπούλα ἓνα θηλυκὸ παιδί, τὴν Ἀγγελίνα²⁾ ἀνάδοχος ὁ Μιχαλάκης.

5. Ἐ[μ]παρκαρίστη ὁ Ρατίπ-ἐφέντης, ὁ πρῶην Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Κάντιας, φαμελικῶς εἰς τὰς 11 ὥρας διὰ τὴν Αἴγυπτον³⁾....

Μάρτης.

8 [ἡμ.] ζ. Ἐμίσειψα διὰ τὸ Μεραμπέλλο, νὰ πάω τζι προκηρύξεις 188
διὰ τοὺς νεοφερμένους⁴⁾.

9. Ἐφθάσα στὸ Νέον Χωριὸ καὶ ἐντάμωσα τὸν Ἐπὴ-ἀγὰ καὶ τὸ βράδι ἐξώμεινα [σ]τζι Βρύσες

Ἀπριλίου

19 [ἡμ.] ζ. Ἦλθε στὸ Συμβούλιο Μεξιλιῆς Ναζιοῆς⁵⁾ ὁ Χ(ατζή) Χουσεῖν ἐφέντης. 189

22. Βράδι ἦλθεν ὁ Μουσταφὰ Πασὰς μὲ τὸ παπόρι ἀπὸ τὰ Χανιά.

25. Ἐμίσειψε ὁ Πασὰς μὲ τὸ παπόρι.

¹⁾ Γιὰ τὴ σημασία τῆς μτχ. «ἐρχομένος» πβλ. ἡμερομ. 16-8-1840.

²⁾ Πβλ. Τ.Α.Η. 253α, 9.

³⁾ Ἡ ἀπόλυση τοῦ Ρατίπ-ἐφέντη (βλ. γι' αὐτὸν ὑπόμν. 8 [1832]) μετὰ τὴν ἀπόδοση τῆς Κρήτης στὸ Σουλτάνο δείχνει ὅτι δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀκριβῆς ἡ πληροφορία, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ ὑπάλληλοι καὶ μετὰ τὴ μεταπολίτευση διατηρήθηκαν στίς θέσεις τους ὅλοι «ἀπὸ τοῦ Μουσταφᾶ μέχρι τοῦ τελευταίου ἀλβανοῦ μισθοφόρου» (βλ. Σταυράκι 158 καὶ Μουρέλλου Γ, 1469· πβλ. καὶ «Κρητικὰ Χρονικὰ» Α, 185).

⁴⁾ Τὶς προκηρύξεις αὐτὲς ὑπὸ χρονολ. 6 Μαρτίου 1841 εἶχαν ὑπογράψει οἱ ἀντιπρόσωποι Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἑλλάδος, Αὐστρίας, Ρωσίας καὶ ὁ Μουσταφὰ-Πασὰς. Ἀπευθύνονταν στὸν Κρητικὸ λαὸ καὶ σ' ἐκείνους πού εἶχαν ἔλθει ἀπὸ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα — τοὺς νεοφερμένους — γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ διεξαγωγή τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1841. Μ' αὐτὲς «ὁ Μουσταφὰ-Πασὰς... ὑπόσχεται νὰ συγχωρήσῃ τοὺς κατοίκους ὅπου ἤθελε βάλουν κάτω τὰ ἄρματα, καὶ ὑπόσχεται ἀκόμη ἀσφάλεια ζωῆς εἰς ὅσους νεοφερμένους θέλουν νὰ ὑποταχθῶσιν» (βλ. Μουρέλλου Γ, 1383-1384). Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Ἡμερολογίου χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα τὴ στάση, πού κράτησε ὁ Κοζ. κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 41.

⁵⁾ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου· πρόκειται γιὰ τὸν ἀντικαταστάτη τοῦ Ρατίπ-ἐφέντη.

- 190 *Μαΐου*
30 [ἡμ.] στ'. *Εφθασεν ὁ Καπετᾶν Πασᾶς⁶ καὶ τὸ πρῶτ' ἐβγήκεν ἔξω· καὶ ἐπήγαμε στὸ Σεράγιο καὶ τὸν ἐχαιρετίσαμε καὶ μᾶς ἐκάθισε καὶ μᾶς ἤβγαλε καφέ. Καὶ τὸ πορνὸ Κυριακὴ ἐμίσειψε μὲ τὸ καράβι.
- 191 *Ἰουνίου*
10 [ἡμ.] γ. *Ἐγινε πόλεμος στὸ Ἄβδοῦ καὶ ἔκοψαν 30 κεφαλᾶς καὶ τοῦ Ριζώτη καπετάνιο τῆ[ν] κεφαλὴ καὶ ἐρήμωσαν τὸ Ἄβδοῦ καὶ τὰ περίχωρα⁷. *Ἦλθε ὁ Καπετᾶν Πασᾶς καὶ ἤκαμε τεμπίχι⁸ νὰ μὴν πειράζονται οἱ Ραγιάδες.
20. *Ἐστειλα γράμμα τοῦ Ζουμπούλι νὰ ἔλθει μέσα· καὶ ἤδωκά το τοῦ Βεκίλ-ἄγασῆ.
24. *Ἦλθε μέσα ὁ Ζαχαράκης μὲ τὸ Ζουμπούλι.
Ἰούλιος.
12 [ἡμ.] ζ. *Ἐφυγε ὁ Ζαχαράκης δὲς τῆ[ν] Κριτζά.
192 30. *Ἐπῆγε ὁ Χαριτάκης στὴν Ἁγιά Βαοβάρα καὶ ἔγινε ταπῆς εἰς τὸν Βελῆ [Μ]πέη⁹.

⁶) Πρόκειται γιὰ τὸν τουρκο ναύαρχο Ταχίρ, πὺ περιπολοῦσε τότε στὰ παράλια, γιὰ νὰ παρεμποδίσει τὴν ἀπόβαση στὴν Κρήτη «τοῦ πλήθους τῶν ἐθελοντῶν καὶ δὴ καὶ παλαιμάχων, [τὸ ὁποῖον] ἦν ἐτοιμον κατὰ τὸν Λακωνικὸν κόλπον ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ καὶ συνθήματι νὰ μεταβῆ εἰς Κρήτην. *Ἐνθεν... ἐκτραχυνθεῖς ὁ Ἄγγλος (πρόκειται γιὰ τὸ ναύαρχο Στούαρτ) ἴστατο οὕτως εἰπεῖν ἐν ἐφεδρεία τοῦ Ταχίρ» (βλ. Ψιλᾶκι Γ, 791 καὶ 789· πβλ. καὶ Μουρέλλου Γ, 1442-43, ὅπου ἀναφέρεται ὁ ἀπαγχονισμὸς ἐνὸς ἀθώου ἱερέως εἰς τὸ Ἡράκλειον κατὰ διαταγὴ τοῦ Ταχίρ—ἀκριβῶς τις ἡμέρες τῆς δεξιώσεως πὺ ἀναφέρει ὁ Κοζύρης).

⁷) Ἡ μάχη αὐτὴ στὸ Ἄβδοῦ δὲν εἶναι γνωστὴ ἀπ' ἄλλοῦ. Κατὰ τὴν περίοδο τούτῃ (Μάϊος-Ἰούνιος 1841) ἀναφέρονται δυὸ μάχες στὴν ἐπαρχία Πεδιάδος, ὅπου τὸ Ἄβδοῦ: ἡ μιὰ τις 23 Μαΐου μεταξὺ Ξειδᾶ καὶ Κασταμονίτσας καὶ ἡ ἄλλη «μικρᾶς σημασίας» στὸ Κράσι «μετὰ τινὰς ἡμέρας» (βλ. Ψιλᾶκι Γ, 793 καὶ Μουρέλλου Γ, 1425-26). Οἱ ἀπώλειες στὴ μάχη τοῦ Ἄβδοῦ εἶναι μεγαλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες τῶν ἄλλων σύγχρονων μαχῶν στὴν Πεδιάδα. *Ἄλλωστε καὶ μόνο τὸ ὅτι ἐξαιτίας τῆς ἀναγκάζεται ὁ Κοζ. νὰ λύσει τὴν ἐπίμονη σιωπὴ τοῦ γύρω ἀπὸ τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς δείχνει τὸ μέγεθος καὶ τὴ σημασία πὺ εἶχε ὁ «πόλεμος στ' Ἄβδοῦ».

⁸) Παραγγελία.

⁹) Ὁ Βελῆ - Μπέης, γιὸς τοῦ Μουσταφᾶ (βλ. ὑπόμν. 22 [1838]), ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματούχους τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸ 1841 στὴν ἀνατολικὴ Κρήτη (βλ. ἀναφορὰ τοῦ ἀρχηγοῦ Καινουρίου Στεφανᾶκη, πὺ ἐδημοσίευσε ὁ Μουρέλλος, Γ, 1436-38). Ὁ Χαριτάκης, πὺ ἀναφέρει ὁ Κοζ., εἶναι ὁ γνωστὸς καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τοῦ Ἡμερολογίου σύμβουλος τῆς Πυργιώτισσας (βλ. ὑπόμν. 7 [1832]). Ἡ φράση ἔγινε ταπῆς εἰς τὸν Βελῆ-Μπέη (ταπῆς = ὑποτακτικὸς, ὑπήκοος) σημαίνει ἐδῶ: ἐδήλωσε ὑποταγὴ. Φαίνεται ὅτι ὁ παλιὸς καπετάνιος, μόλις κηρύχτηκεν ἡ ἐπανάσταση τοῦ 41, ἐγκατάλειψε τὸ ἀξίωμα τοῦ συμ-

Αὐγούστου

1 [ἡμ.] στ. Ἦλθε ὁ Βελή [μ]πέης ἀπὸ τὸ ὄρ[ν]τού¹⁰.

7. Ἐμίσειε ὁ Ρισβάν-ἀγάς.

11. Ἐλαβα ἀπὸ τὸ Ρισβάν-ἀγά γρ(όσα) 50¹¹

Δεκέμβρης.

3 [ἡμ.] δ. Εἶδα ὄραμα διὰ τὸ Νικολή τὸν λωβόν.

4. Εἶδα ὄραμα δζὰ τὸν πα(πά) μου, ὅτι τὸν εἶχενε ὁ Μελέτιος ὁ Μητροπολίτης ρέστο καὶ τοῦ ἐζήτανε γρ(όσα)¹².

5, Ἦρθανε οἱ ἀπογραφῆς¹³ τῶν Μεραμπελλιῶτων ὅτι μὲ θέλουνε σύμβουλο καὶ ἐποκυρωθήκανε ἀπὸ τὸν Μουσταφά-Πασά. Ἀπὸ τὴ Βουλισμένη κάποιος Τζακοκωστια[ν]τῆς ἐπροτομίλησε πὼς μὲ θέλουνε σύμβουλο.

9. Ἦρθε ὁ Ζαχαράκης ἀπὸ τῆ[ν] Κριτσά.

10. Ἐμαθα ὅτι ὁ Πέτρος εἶπε στὸ δουκιάνι: «φρχιοῦ¹⁴ του τοῦ σκατόγερο καὶ θὰ πάω μέσα¹⁵ νὰ τὸνε βρῶ νὰ τὸνε καταγιβεντίσω». Παρών: οἱ γαμπροί μου, ὁ Πα(πά) Κωνστα[ν]τῆς Κοζύρης, ὁ Ἀγγελῆς ὁ Κυπραῖος καὶ ἄλλοι πολ[λοί].

193

1842.

Γεναρίο[ν]

194

βούλου καὶ, ἀντίθετα μὲ τὸν Κοζ., στάθηκε δίπλα στοὺς ἐπαναστατημένους συμπατριῶτες του. Στὴ μάχη μετὰξὺ Ξειδᾶ καὶ Κασταμονίτσας (βλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμν. 7) ἀναφέρεται ὡς σκοτωμένος «ὁ ὄπλαρχηγὸς Μεσσαρᾶς Μ. Παπαδάκης, πατὴρ τοῦ ὕστερον, ἐπὶ τοῦ τριετοῦς ἀγῶνος τοῦ 1866, ἀγωνισθέντος ἔργω τε καὶ λόγῳ Χαρ[ί]τωνος Παπαδάκη» (Ψιλάκι Γ, 793). Εἶναι πολὺ πιθανὸν ὁ ὄπλαρχηγὸς αὐτὸς (πὺ δίδει στὸ γιό του τὸ ὄνομα Χαρίτων, κατάγεται ἀπὸ τὴ Μεσαρὰ καὶ ἐπονομάζεται Παπαδάκης) νὰ εἶναι γιὸς τοῦ καπετὰν Χαριτάκη. Ὁ τελευταῖος μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὸ χαμὸ τοῦ γιοῦ του «ἐγινε ταπῆς εἰς τὸν Βελή-Μπέη».

¹⁰) Στράτευμα (πβλ. ἀμέσως παραπάνω ὑπόμν. 9).

¹¹) Ἀνάμεσα στὶς σελ. 192-193 λείπει ἓνα φύλλο. Ἡ σελ. ἀρχίζει μὲ τὴν 5 Νοεμβρίου, ὅλες ὅμως οἱ ἡμερομηνίες μέχρι 3 Δεκεμβρίου δὲν ἔχουν ἀντίστοιχες σημειώσεις.

¹²) Ὁ Κοζ. καὶ ἄλλοῦ ὑπαινίχθηκε τὴ φιλοχρηματία τοῦ Κρήτης Μελετίου (βλ. ὑπόμν. 2 [1835]),

¹³) Ὑπογραφῆς. Μετὰ τὴν ἀπόδοση τῆς Κρήτης στὸ Σουλτάνο φαίνεται ὅτι θεωρήθηκε σκόπιμο νὰ γίνεи νέα «δοκιμασία» τῶν συμβούλων. Εἶναι ἀμφίβολο ἂν οἱ ὑπογραφῆς πὺ ἀναφέρει ὁ Κοζ. ἀντιπροσώπευαν τὴ γνήσια θέληση τῶν συμπατριωτῶν τοῦ (βλ. ἀμέσως παρακάτω, ἡμερομ. 10 Δεκεμβρίου, μὲ ποιὸν τρόπο ἐκφράζεται δημοσίᾳ γι' αὐτὸν ὁ γιὸς του Πέτρος).

¹⁴) Βαρὺ σχετλιαστικὸ ἐπιφώνημα Ἀπευθύνεται κυρίως στοὺς σκύλους κατὰ τὶς πιὸ ἀναιδεῖς ἐκδηλώσεις τους.

¹⁵) Δηλ. στὸ Ἡράκλειο.

- 1 [ἡμ.] ε. Ἐπῆρα σιὸ σπίτι τῆ φοράδα ἀπὸ τὸ Μιοί.
 2. Ἐλάβαμε τοῦ Ἀγγελάκη τὸ γράμμα.
 8. Εἶδα ὄραμα ὅτι ἐπόθανε ὁ Πέτρος καὶ τὸν ἐθρήνησα μεγάλως....
 195 23. Ἐδωσα τοῦ γαμπροῦ μου τοῦ Ζαχαράκη δάνεια γρ. 50. Σιὸ
 μύλον τὸ χάριζι¹ τὰ πατίρισε
- Φλεβάρης.
 7. [ἡμ.] ζ. Ἐνοίξαμε σιτῆ[ν] Καινούργια Πόρτα τὰ ἄχερα²....
 196 26. Ἐμίσεψε ὁ Μουσταρά-Παχιάς δζὰ τὰ Χανιά καὶ ἐπῆρε καὶ τὸ
 Μενελὴ Πασχαλάκη μαζί του.
- Μάρτης.
 19 [ἡμ.] ε. Ἐμίσεψε ὁ Μανολάκης μὲ τὸ Μασλοῦμ-ἀγά,
 διὰ νὰ πᾶνε νὰ πακτώσουνε τζοὶ μονκατάδες Μεραμπέλλο, Γεράπετρο,
 Σητεία.
- 197 Ἀπριλίο[ν]
 8 [ἡμ.] δ. Ἐδωσα δζὰ τὸ Ζαχαράκη ραφικὰ τοῦ φιλιότζο του
 γρ. 5
 21. Ἐπῆρανε τῆ φοράδα τοῦ Μιογιῦ.
- Μαῖος.
 5 [ἡμ.] γ. Ἐστειλα τὸ γράμμα σιτῆ Μῆλο μὲ τὸ Μόρκο Πουλάκη
 Κατωχωρίτη.
- 198 11. Ἐβάλαμε τὸ[ν] Κωνσταντῖνο σιτῆ ζωγραφικὴ³
 15. Ἐδωσα τοῦ ζωγράφου διὰ τὸ ἐγγόνι μου τὸν Κωνσταντῖνο γρ.
 300
 27. Ἠλθα μέσα⁴ μὲ τὸ Ζαχαράκη καὶ ἤρερα μαζί μου τῆ Μαρία
 ἀπὸ τῆ Φουρνῆ, τοῦ Μιχελῆ Καβειτζῆ τῆ θυγατέρα, μὲ συμφωνία νὰ τοῦ
 δίνω 12 γρ. τῆ χρονιά, ἕως νὰ μεγαλώσει νὰ τοῦ πληθαίνω τῆ χρονιά
 του. Μάρτυρες ἐκεῖνοι ὅπου ἦσανε σιὸ τεσιλίμι τῶν παιδιῶν μου (;)....
- 199 Ἰουνίου.
 10 [ἡμ.] δ. Ἐσασα τὰ χαράτζα μου τοῦ 56 καὶ 57⁵, τοῦ κ(απε-
 τὰν) Κωνστα[ν]τῆ Κοζύρη.
 18. Ἐσασα τοῦ πα(πᾶ) Γεωργίου Κοζύρη ἓνα χαράτζι τοῦ 56 μὲ
 τὰ γρόσα του

1) Τὰ ἔξοδα.

2) Ἐνν. τὴν ἐκεῖ ἀποθήκη τῶν ἀχέρων.

3) Πβλ. ὑπόμν. 20 [1840].

4) Δηλ. σιὸ Ἡράκλειο. Στις 12 Μαΐου ὁ Κοζ. εἶχε πάει σιτῆν Κριτσά.

5) Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι γραμμένοι τουρκικὰ σημαίνουν τὰ ἐγρ. ἔτη 1256 καὶ 1257, πὸ ἀντιστοιχοῦν σιὰ 1840, 1841.

25. Ἔστειλα τοῦ Χ(ατζῆ) Γιάννη ζωγράφου δάνεια γρ. 300.

28. Ἐφθάσε ὁ Μουσταφά-Πασὰς μετὰ τὸ παπὸρι ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ Χανιά.

Ἰούλιος.

1 [ἡμ.] δ. Ἐφθάσεν ὁ ἄγιος Κρήτης Καλλίνικος ἐδῶ ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ Χανιά, ὁ Καλαμαυκιανὸς ὁ Καλοῦτζος^{α)}.

4. Ἐμίσειψε ὁ Μουσταφά-Πασὰς μετὰ τὸ παπὸρι διὰ τὰ Χανιά καὶ ἀποκεῖ θὰ μισέψει διὰ τὴν Πόλη καὶ ἐπῆρε μαζί του τζοὶ δύο του ζούς, τὸν Κερίμ-[μ]πέη καὶ τὸν Ἀσάμ-βέη^{β)}.

9. Ἐμίσειψε ὁ Πασὰς ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ τὴν Πόλη.

15. Ἐμίσειψε ὁ Βελλῆ-Πασὰς διὰ τὰ Χανιά

200

Αὐγούστου

7 [ἡμ.] στ. Ἐδωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ Νικολῆς Κοζυράκης λωβός, ὄντας ἔφθάσε ὁ Βελλῆ-Πασὰς ἀπὸ τὰ Χανιά.

16. Ἐπόρισε ὁ Βελλῆ-Πασὰς διὰ τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας.

201

30. Ἐδωσα τοῦ Ἡλία τέσσερις μισὲς ἀγκόνες καὶ μικρὰ κομμάθια τρία, γὰ τὰ πάγει στή[ν] Κριτζά, γὰ κάμει τοῦ δουκιανιοῦ μου τή[ν] πόρτα τζῆ κάμερας.

Σεπτέμβριος.

4. [ἡμ.] στ. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸ Μιχελιὸ Κιρκιζή, Ἀρχανιώτη, κρασί δκ. 17 δρ. 100 φῖ 55, ἔστησε γρ. 23,30 ἔδωτά του τα ὄλα. Ἦλθε ὁ Βελλῆ-Πασὰς ἀπὸ τὴ Στεία.

15. Ἐγόρασα ἀπὸ τοῦ τελάλη ἕνα σαγαράκι, δρ(άμια) 225, γρ. 7 μετὰ τὸ γανωτικό.

26. Ἐγέννησε ἡ Ἀννεζίνα Κοζυροπούλα τὸν υἱὸν τῆς τὸ Νικόλαο^{γ)}.

202

29. Ἐμίσειψε ὁ Κωσταντῖνος δζὰ τὸ[ν] Κρουσώνα, γὰ πάγει γὰ ἀνταμώσει τὸ δάσκαλό του

Ὀκτωβρίο[ν]

203

. . . . 28 [ἡμ.] δ. Ἦσασα τοῦ πα(πᾶ) μου μετὰ τζοὶ παράδες του ἕνα χαράτζι τοῦ 57.

29. Ἐπῆρα τοῦ Ζουμπούλι παπούτζ[α] μαζί με πρόκες γρ. 13.

^{α)} Πρόκειται γὰ τὸν Καλλίνικον Χούγιαν (πβλ. Γωμαδάκη, ΕΕΚΣ, Γ, 13031). Οἱ λέξεις «ὁ Καλαμαυκιανὸς Καλοῦτζος» ἔχουν προστεθεῖ, ἀπὸ τὸν Κοζ., μετὰ μαῦρο μελάνι στὴν ἄλλη φράση, ποὺ εἶναι γραμμμένη μετὰ κόκκινο, καὶ δηλώνουν ἕως τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς του καὶ καὶ τὸ ὄνομα μετὰ τὸ ὁποῖο ἦταν γνωστὸς ὡς κοσμικὸς ὁ Καλλίνικος.

^{β)} Γὰ τούτους γιούς τοῦ Μ. βλ. ὑπόμν. 3 [181].

^{γ)} Πβλ. Τ.Α.Π., 253α, 8.

31. Τὸ βράδι ἦλθε εἶδηση ὅτι ἔφτασε ὁ Μουσταφὰ-Πασάς, ἐρχόμενος ἀπὸ Κωνσταντινούπολη, στὴ Σούδα.

Νοέμβρης.

10 [ἡμ.] γ. Ἐφτασεν ὁ ἅγιος Οἰκονόμος Ἰλαρίων ἀπὸ τῆ[ν] Πόλη ἐρχόμενος.

19. Ἐφταξε ὁ Μουσταφὰ - Πασάς ἀπὸ τὰ Χανιά ὅταν ἦλθε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη. Καὶ τὴν αὖριον ἐβγῆκε προσταγὴ νὰ ἐορτάσουν τὴν γέννησιν τοῦ βασιλόπουλου Σουλτὰν - Χαμίτη, υἱοῦ τοῦ Σουλτὰν Μειζίτη, βασιλέως Κωνσταντινουπόλεω[ς]. Κανοβολισμὸς καὶ φωτοχυσαίες ἑφταήμερος.

204

Δεκέμβριος,

7 [ἡμ.] β. Ἐδωσα στὸ Πασὰ-καπισί⁹ ἄχερα σαφί ὀκ. 983

16. Ἐπόθανε τοῦ ἀγίου τοῦ Πέτρος ἡ νύφη, ἡ Ἐλέγκω

205

1843 σωτήριον ἔτος. Νὰ μᾶς ἀξιώσει ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ εἰς χρόνους πολλοὺς μὲ ὑγείαν εἰρηνικὴν καὶ χαροποιάν, ἀμήν.

Ἰανουάριος.

3 [ἡμ.] α. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Κάστρο καὶ ἦλθα τὸ βράδι στὴ Σταλίδα.

4. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὴ Σταλίδα καὶ ἦλθα τὸ βράδι στῆ[ν] Κριτζά....

10. Ἐπῆγα στὸ Καινούργιο Χωριό, διὰ νὰ ξανοίξωμε τὸ λεγάτο¹ τζῆ Βραχανοπούλας

13. Ἦλθε ὁ τερτζιμὰν Γεωργάκης στὸ Καινούργιο Χωριό.

14. Ἐγράφαμε τὸ προᾶμα τζῆ Βραχανοπούλας. . . .

206

18. Ἐμίσεψα ἀπὸ τὸ Καινούργιο Χωριό μὲ τὸ[ν] τερτζιμὰν Γεωργάκη καὶ ἤρθαμε τὸ βράδι [σ]τζὶ Γουῦβες καὶ ἤθεκα² μὲ μεγάλη ἀρρώστια.

19. Ἦρθα στὸ Κάστρο.

23 Ἐμίσεψε ὁ Πέτρος.

27. Ἐστειλα τοῦ Πέτρο μὲ τὸν Ἠλία ἕνα χαλιναρόσκοινο γρ. 1.

29. Βράδι ἐγεννήθη τοῦ πα(πᾶ) Γεωργίου Κοζύρη ὁ ζός, ὁ Κωνσταντῖνος³. . . .

Φλεβάρης,

6 [ἡμ.] α. Ἐδωσα τοῦ [μ]πογιατζῆ διὰ τὰ ρουῖχα τοῦ γα[μ]προῦ

⁹) Πόρτα τοῦ Πασᾶ, Διοικητήριο.

¹⁰) Εἰδικῶς.

¹) Εἰδικῶς: κληροδότημα, γενικῶς: κτήμα (βλ. «Χριστ. Κρήτη» Λ, 335-336).

²) Θέτω (ἀμετάβ.)=πέφτω στὸ κρεβάτι ἀόρ.: ἤθεκα.

³) Κατὰ τὴ Χειρόγραφη Γενεαλογία ὁ Κωνσταντῖνος Παπᾶ Γεωργίου Κοζύρης γεννήθηκε «εἰς τὰ 1844, Γεναρῖον 29» (Τ.Α.Η. 253α, 8).

μου τοῦ Μανολιό, 2 βράκες καὶ μιὰ ζώνη καὶ βελεσι γρ. 33

Μάρτης.

207

1 [ἡμ.] β. Ἐφάνηκε εἰς τὸν οὐρανὸν εἰς τὸ δυτικὸ μέρος ἓνα σημεῖον ὡσάν κεραιόζα ξανθὴ μετὰ τὸ βατίλεμα τοῦ ἡλίου

6. Ἐπόριτε ὁ Μουσταφά-Πασὰς διὰ τὰ Χαριά.

8. Ἐγόρσα δυὸ σαμουτάνια μα[ν]τέμι γρ. 12,20.

13. Ἐπόθανε ὁ Μουχαρέμ-βέης.

16. Ἐπόθανε ὁ Ναῖπ-χερίφης

208

Ἀπριλί[ο]ς

... 10 [ἡμ.] ζ. Μέγα Σάββατο. Ἐπόθανε ὁ Μανολάκης Βουρεξάκης μετὰ τὸ νὰ ἐφαρμακεύθῃ μόνος του καὶ ἔζησε 14 ἡμέρες μετὰ τὸ φαρμάκεμα...

Μαῖος

210⁴

3 [ἡμ.] β. Ἐδωσαν ἀριζιχάλι ὁ Χ(αιζή) Πατέρας τοῦ Θεολόγου καὶ ὁ Γιάννης Κρασανὸς νὰ τῶς-ε-δοθεῖ ἄδεια τῶν νέων ἀλειτρουγιῶν, ὅπου ἐκάμανε, καὶ δὲν τῶς ἐδόθη.

8. Ἐμίσερα ἀπὸ τὸ Κάστιρο διὰ τῆ[ν] Κριζά

21. Μοῦ ἔκαμε ὁ Χαράλάμης Τρατὰς ὁ Τζιοιγώτης ταβά, νὰ μοῦ πάρει στὰ Καβούσα τὸ βουκολιὰ τοῦ πατέρα μου, ὅπου ἔχει μέσα δυὸ χαρουπιές ὁ βουκολιάς καὶ ἐπῆγε ὁ Κατῆς καὶ ὁ μεμούρης Νεπῆ-ἀγάς καὶ ἐμαρτυρήσανε αἱ χωργίανοί, ὅτι ἦτονε πρᾶμα ἐδικό μου καὶ τὸν ἐγκρέμισε ἡ κρίση

211

29. Ἦλθα στὸ Κάστιρο ἐρχόμενος ἀπὸ τῆ[ν] Κριζά.

30. Ἐφθασε ὁ Μουσταφά-Πασὰς μετὰ τὸ παπὸρι ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ Χαριά.

Ἰούνιος.

... 3 [ἡμ.] ε. Ἐστεῖλα τοῦ Χ(αιζή) Ζωγράφου μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον ἔγγονά μου, τὸ μαθητή του, γρ. 100

25. Εἶδα ὄραμα ὅτι ἐξεπατώθη ἓνα δισάκι, ὅπου ἐκρέμου[ν]τονε στὸ στέγος, καὶ ἦτονε μέσα ἡ δούλα μου ἡ Μαρία καὶ ἦπεσε στῆ[ν] ποδιί μου καὶ ἦτονε γεμάτο τὸ [π]ρόσωπό της κουκκούδια κόκκινα καὶ τὴν ἐρώτουνε, ποῦ τὴν ἔκρουπε ἡ μάνα της ἀφοῦ τὴν ἔκλεψε, πλὴν ἐξύπνησα, πρὶν νὰ μοῦ ἀποκριθεῖ

212

Ἰουλίον

6 [ἡμ.] ς. Ἐμίσεψε ὁ Ζαχαράκης νὰ πάει στὴ φιλοδωρία⁵.

⁴) Ἡ σελ. 209, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ Ἡμερολ., περιέχει ἄτακτους λογαριασμούς.

⁵) Συλλογὴ βοηθημάτων, ἔρανος. Πρόκειται ἐδῶ γιὰ τὴν ἀνέγερση ναοῦ τῆς Παναγίας (βλ. ἡμερομ. 1-6-1814 καὶ Τ.Α.Π. 253, σ. 241, ὅπου ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα «ὧσων ἔδωσαν τρεῖ φιλοδωρία διὰ τῆ[ν] Παναγία).

213 8. Ὁ Νικολάκης ἐκόπιασε ἀπὸ τὸ [ν]τεύρι⁶. Ἔβγαλα δυὸ χαράτσα τοῦ πα(πᾶ) μου, τοῦ 58 καὶ 59, μὲ τζοὶ παράδες μου, καὶ ἓνα δικό μου τοῦ 59. Μὲ τὸ νὰ μὴ φέρει ὁ Τζιφτζήπαχης⁷ τῶν ἀχέρω τζοὶ τεσκερέδες μὲ τὴν ὥρα του, δὲ τζοὶ κάμανε στὸ [N]τιβάνι καπούλι⁸ καὶ ἤκρινε ὁ Ἀγιάν-ἀγᾶς νὰ πλερώσω ἐγὼ τὰ ἄχερα ὁκ. 694 ¹/₂ πρὸς 7 π(α)ρ(άδες) τὴν ὁκὰ καὶ ἤδωκα στὸ Χαζινὲ γρ. 127,21.

9. Ἦρθε τοῦ Πέτρο τοῦ παιδί, ὁ Ἀντώνης, καὶ μοῦ ἔφερε μαξούλι μου λάδι ὁκ. 20· καὶ ἐβάστα καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ Κωνσταντίνου λάδι ὁκ. 3 καὶ ἓνα κεφάλι τυρὶ καὶ ἀμύγδαλα. Μὲ τὸν ἴδιο ἔστειλα τοῦ Ζουμπούλι ἓνα καλαθάκι μὲ ἀπίδια καὶ λεμόνια καὶ ἓνα [μ]πουκάλι κρασί καὶ μιὰ ὁκὰ ρύζι καὶ μιὰ ὁκὰ χοχλιούς.

24 Ἦστειλέ μου καὶ ὁ Ζαχαράκης γρ. 60 διὰ τὰ χαράτσα, τοῦ 57 καὶ 58· ἔστειλέ μου καὶ ὁ πα(πάς) μου γρ. 60 διὰ τὰ χαράτσα ὁπὸν τοῦ ἔβγαλα, τοῦ 58 καὶ 59

214 28 Ἦβγαλα καὶ τοῦ Λιανάκη τοῦ Κωνσταντίνου τὸ πρῶτο του χαράτξι τοῦ 59⁹

Ἀγουστος.

1 [ἡμ.] α. Ἔδωσα διὰ τὸ σπίτι μου τοῦ Μααλὲ-Ἰμαμῆ¹⁰ γρ. 6, ὡς μοῦ λέγουν, δζὰ τριῶ μηνῶ δόσιμο.

14. Ἐπῆγα στ' Αἰτάνια καὶ ἐγράψανε ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τοῦ Ἐλμασᾶ-ἀγᾶ τοῦ μεμούρη καὶ ἦλθε στ' Αἰτάνια καὶ ἤφερε κτίστη καὶ τζοὶ χωριανούς καὶ ἐμοίρασε τὸ χαραπᾶ¹¹ καὶ ἤπηρε τὸ Ζουμπούλι ἀπὸ τζὶ 12 πάριτες μιὰ καὶ ἤπεσε ἡ πάριτη τῆς στὴ βορεινὴ αὐλόπορτα ἀπὸ μέσα στὸ δυσικὸ μέρος, δυὸ πῆχες μεγάλες τοῦ κτίστη, μᾶκρου μικρὲς πῆχες 6 καὶ πλάτου μικρὲς πῆχες δυό. Τὸ σημάδι τοῦ μᾶκρου εἶναι μιὰ θυρίδα ὁπὸν ξανοίγει δυσικά, καὶ μιὰ πέτρα ὁπὸν τὴν ἐσάμωσε¹² ὁ μεμούρης μόνος του: Τὸ ἰλάμι τζῆ κρίσης γράφει νὰ πάρει τὸ Ζουμπούλι ἀπὸ τζὶ 12 πάριτες μιὰ ἀπὸ ὅλα τὰ σπίθια, κτισμένα καὶ χαραπάδες.

⁶) Περιοδεία.

⁷) Τζιφτζή = ζευγᾶς, ἐπομένως τζιφτζήμαχης = ἀρχιζευγᾶς.

⁸) Κάνω καπούλι = δέχομαι.

⁹) Τὸ τουρκ. ἔτος 1259 ἀντιστοιχεῖ στὸ 1843. Ὁ Κ. Λιανάκης ἦταν τὸ πρῶτο παιδί τῆς Ἐργινούσας, θυγατέρας τοῦ Κοζ., ποὺ παντρεύτηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1825 (Τ. Α. Η. 253α, 8) ἢ ἡλικία του ἐπομένως δὲν ἦταν μεγαλύτερη τῶν 17 ἐτῶν. Τὰ πρῶτα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας κριτήριο γιὰ τὴ διαπίστωση ἐνηλικιώσεως τῶν ραγιαδῶν ἦταν ἡ σωματικὴ διάπλαση (βλ. Pitton de Tournefort, Relation d'un voyage du Levant, Paris MDCCXVII, A, 381).

¹⁰) Τοῦ ἰμάμη τῆς συνοικίας.

¹¹) Ἐρεῖπιο. Καὶ σήμερα ἀκούεται ἡ μτχ. χαραπιθιασμένος (=ἐρειπωμένος).

¹²) Ἐσημάδευσε.

21. Εἶδον ὄραμα, ὅτι μὲ κάποιους ἐτοιμαζόμενον νὰ στεφανώσωμε ἓνα ἀνδρόγυνο· καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐπροσμέναμε τὸ γα[μ]πρὸ νὰ τὸν εὐλογήσουν, τὸν ἔφεραν καὶ τὸν ἐκρέμουν καὶ ἤβαλε μόνος του τὴ θελιά στὸ λαιμό του. Καὶ τοῦ λέγω: «κάμε, παιδί μου, τὸ σταυρὸ καὶ ἐτούτη τὴ στιγμή θὰ πάγεις εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ» καὶ τὸν ἤκαμε καὶ τὸν ἐκρεμάσανε. Καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὸ βγάλει στὸ καλό, ἀμήν.

26. Μ' ἔστειλε ὁ Ἡλίας καὶ τοῦ ἐπλήρωσα μὲ τζοὶ παράδες του 215
δυσὸ χαράτζα τοῦ 57 καὶ τοῦ 58. Τοῦ 58 ἐδώκανε χαρτί, τοῦ 57 δὲν ἐδώσανε. Μήτε ἄλλωνῶν δὲν ἐδώκανε τοῦ 57

Σεπτέμβριος· καλὸν νέον ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολλούς.

Εἰς τὰ 1825 ἐγεννήθη ὁ Βελή-Πασάς¹³.

3 [ἡμ.] στ. Μὲ τὸ[ν] Κρασανὸ ἔστειλα τοῦ Λιανάκη τὸ ἀρμενόπουλο (;) νὰ τὸ δώσει τοῦ Πέτρο.

8. Ἐμίσηψε ὁ Ζαχαράκης ἀπὸ ἄδῶ διὰ τὴ[ν] Κριτζά, νὰ κάνει φιλοδοξία.

9. Ἐ[μ]πῆκε ἡ Στεφανούλα στὰ καρτζόνια¹⁴.

10. Ἐγινε ἀπόφασις στὸ Συμβούλιο νὰ κάμει ὁ Σφακιανὸς φυλακὴ τρεῖς χρόνους, μὲ τὸ νὰ ἐβάρῃσε μιὰ μαχαιριὰ ἐνοῦς χωρικοῦ χριστιανοῦ ἀπὸ τζ' Ἀσίτες, τοῦ Κωστα[ν]τῆ τοῦ Ἀρχανιώτη.

14. Ἐστειλα τοῦ Πέτρο τὴ σκαλίδα του καὶ τζῆ Ἐργινοῦσας μου 4 1/2 ὄκ. σταφύλια, νὰ τὰ μοιραστεῖ μὲ τ' ἀδέλφια της, μὲ τὸ Νικολὴ Πάγκαλο καὶ Δημήτρη Ταβράδο, ὅπου ἤλθανε καὶ λειωστήκανε ἀπὸ τὸ χαράτσι. Τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἔφθασε ὁ Μουσταφὰ - Πασάς μὲ καράβι ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ Χανιά

17. Ἐλθε ὁ Ζαχαράκης ἀπὸ τὴ βόλιτα καὶ ἤφερε κριθάρι μ(ου)- 216
ζ(ούρια) 2, στάρι μ(ου)ζ(ούρια) 2. Ἐδωσά του, 5 καὶ 5, γρ(όσα) 10.

21. Ἐφανερώσανε^{14α} οἱ λαγωοί.

24. Ἐνοιξα στὸ σοκάκι διὰ τὸ ἀναγκαῖον τὸ μερίδιόν μου πατζάδες¹⁵

¹³] Ἡ φράση, γραμμὴν ἀπὸ τὸν Κοζ. μὲ κόκκινο μελάνι, εἶναι παρεμβεβλημένη στὰ διάκενα τοῦ Ἡμερολογίου (βλ. ὑπόμν. 22 [1838]).

¹⁴] Ἡ ἔκφρασις «μπαίνω στὰ καρτζόνια» ἔχει προφανῶς μεταφορικὴ σημασία. Ἀπὸ ποῦ προῆλθε καὶ τί ἀκριβῶς σημαίνει, δὲ γνωρίζω· ὑποθέτω ὅτι πρόκειται γιὰ εὐφημιστικὴ ἔκφρασις τῆς πρώτης ἐμμήνου ροῆς. Ἡ Στεφανούλα, ἔγγονή τοῦ Κοζ., γεννήθηκε τὸ 1831 (Γ.Α.Η. 253α, 8).

^{14α}] Ἐγεννήσανε (πβλ. ἡμερομ. 16-12-43).

¹⁵] Ἡ λ. κυρίως σημαίνει: καπνοδόχος, φεγγίτης. Ἐδῶ προφανῶς σημαίνει ὀπὴ ἀποχωρητηρίου (ἀναγκαῖο). Γιὰ τὴν ἀφόδευση τῶν ἀκαθάρτων ὑδάτων καὶ εἰδικὰ γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ὀχετῶν ἀποχωρητηρίων στὸ Ἡράκλειο ἐπὶ Τουρκοκρατίας δὲ γνωρίζομε τίποτα σαφές. Οἱ Πρακτικίδης καὶ Ξανθοῦδίδης στίς σχετικὰς πραγματείας τους δὲν ἀναφέρουν τίποτε γιὰ τὸ εἶδος τῶν ἀποχωρητηρίων τῆς πόλεως· κάνουν μονάχα λόγον γιὰ τὴ διοχέτευση τῶν ὑδά-

3 καὶ ἔδωσα τῶ[ν] κεριζήδω¹⁶, τοῦ Πραήμη καὶ τοῦ ἄλλον, γρ. 9.

25. Ἔστειλα τοῦ ζωγράφου διὰ τὸ[ν] Κωσταντῖνο γρ. 40

30. Ἦρθε ὁ Ζαχαράκης ἀπὸ τῆ βόλιτα τοῦ κρασοῦ [σ]ιζ¹⁷ Ἀρχάρες καὶ λέγει, πὼς ἐσύναξε κρασί μίστατα 10 καὶ ἤβαλε στὸ βουτζὶ τοῦ Μιχελιὸ Κιρκικῆ μίστατα 2. Ἐπούλησε καὶ 8 φὶ 7 1/2, γρ. 60, καὶ τὰ κό[ν]τεψε ὁ Ζαχαράκης.

Ἐκτώμβριος.

1 [ἡμ.] στ. Ἐμίσειψε ὁ Ζαχαράκης διὰ τῆ φιλοδοξία

6. Ἦρθε ὁ Ἀντώνης τοῦ Πέτρο καὶ τοῦ πουσούνισαμε κριθάρι μ(ου)ζ(ούρια) 2 γρ. 12,20· στάρι μζ. 2 φὶ 9,10 [=] γρ. 18,20· ρύζι ὀκ. 5 φὶ 2 [=] γρ. 10· σαπούνι ὀκ. 1 φὶ 4 [=] γρ. 4 [τὸ ὄλον] 45. Ἦφερε καρποὺς ὀκ. 10, δο(άμια) 8 φὶ 4,15, ἔστησε γρ. 44, 22. Πετάλωμα στὸ γάδαρο γρ. 4· σταφύλια μὲ τὸ καλάθι γρ. 2

217 14. Ἐγέννησε ἡ Ζαχαρένια κατὰ τις ἔρτὰ ἡμισὴ ὥρας τῆς νυκτὸς τῆ[ν] Πέμ[π]τη βράδι τὸν υἱὸν τῆς τὸν Ἀριστοτέλη¹⁷.

15. Ἐδωσα τεσκερὲ τοῦ ζωγράφου Κωσταντίνου Σέργη Ζωγράφου ἀπὸ τὸ Νέον Χωριό, νὰ πάγει στὸν Ἅγιον Τάφο

22. Ἔστειλα τοῦ πα(πᾶ) Κωσταντίνου Λιανοῦ ἓνα καρναβὰ γρ. 12, διὰ νὰ πελεκήσει τῆ φτερωτῆ τοῦ γερο(ν)τόμυλου

218 27. Ἐπόθανε ἡ θειὰ ἡ τούρκα.

30. Ἐμίσειψε ὁ Πασὰς διὰ τὰ Χανιά.

Νοέμβριος.

. . . . 14 [ἡμ.] α. Ἐποκρέψαμε τὸ βράδι μὲ τὸν Ἥλία, γαμβρόν μου, καὶ μὲ τὸν πλοίαρχον Κάσιον Χ(ατζῆ) Μιχάλη, τοῦ Διακάκη ζός, καὶ μάλιστα ἐπῆρε τῆ Ζουμπουλιὰ καὶ τῆ Στεφανούλα στὸ καράβι του καὶ τῶς ἐχάρισε γιασμάδες, γυαλικά καὶ μεντήλια καὶ ἤστειλέ μου καὶ ἐμένα μεντήλια. Καὶ ἐμηνύσαμε καὶ τοῦ συμπεθέρου Νικολάκη¹⁸ νὰ ἀποκρέψομε καὶ μᾶς ἐμήνυσε, ὅτι μήτε ἔρχεται μήτε ἐμεῖς νὰ πᾶμε στὸ σπίτι του, ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν του

219 20. Ἐμίσειψε ὁ Ἥλιος διὰ τὴν Πόλη φορτίον 35 καντάρια χαρούπι

¹⁶ων: «Εἰς δύο διαφορετικὰ μέρη πρὸς τὸ μέσον σχεδὸν τῆς πόλεως εὐρίσκονται δύο τρύπαι ὑδροαγωγοί, ἡ μὲν μεγαλυτέρα εἰς τὴν ἀγορὰν, καλουμένη Σεβοὶ Τσοσμὲ ἢ ὀξεῖα¹⁹ βούσιν (sic) ἡ δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν Κεμὲρ Ἀλιὶ ἢ ὑπὸ γέφυραν, αἱ ὁποῖαι τρύπαι δέχονται ὅλα τὰ βρόχινα ὕδατα τῆς πόλεως καὶ τὰ ἐκφέρουσιν εἰς τὴν θάλασσαν» (βλ. Ζαχαρίου Πρακτικίδου, Χωρογραφία τῆς Κρήτης συνταχθεῖσα τῷ 1818, ἐν Ἐρμουπόλει 1900, σ. 12· πβλ. καὶ ὅσα, σχεδὸν κατ' ἀντιγραφὴν, ἀναφέρει ὁ Ξανθοῦ διδης, Χάνδαξ-Ἠράκλειον, σ. 128).

¹⁶) Κεριζῆς = ἐκκενωτῆς βόθρων.

¹⁷) Πβλ. Τ.Α.Η. 253α, 9.

¹⁸) Πβλ. ὑπόμν. 3 [1838].

καὶ νὰ δώσει ὁ Θεὸς καλὸ κατενόδιον καὶ καλὰ διάφορα, ἀμήν. Πλοίαρχος Χ(ατζή) Χουσεῖν Σπιναλογκίτης.

Δεκέμβριος.

3 [ἡμ.] στ. Ἐπουσούνισα ἀπὸ τὸν Μανωλάκη Στεφανάκη πασουμὰ προάτζα 8 φὶ γρ. 2 [=] γρ. 16, ἀμερικάνικο προάτζο 1 [γρ.] 1,20 [τὸ δλον] 17,20

13. Ἐδωσα δζὰ τὸ Γιαννακὸ στὸ σκολεϊὸ 5 μηναι[α] γρ. 10. . . .

16. Ἐφανέρωσε ἡ κουνέλα κουνέλια 6 καὶ ἐφόφησαν 8λα. 220

17. Ἐκοιμήθη ὁ πα(πὰ) Γεώργιος Πάγκαλος στὸ χωριὸ Κριτζά.

20. Ἦρθε ὁ Ζαχαράκης ἀπὸ τὴ βόλιτα τοῦ Τυ[μ]πακίου καὶ ἤφερε [μ]πα[μ]πάκι ἀξεκούκκιστο 8κ. 60, ξεκουκκισμένο 8κ. 4

1844

221

Ἰανουαρίου 1 [ἡμ.] ζ. Καλὸ νέον ἔτος καὶ εἰς χρόνους πολλούς, ἀμήν.

2. Ἐκόπιασε ὁ Ρεχίτ-ἐφέντης καὶ εἶπε μας τή[ν] καλὴ ἀρχιμηνιά.

4. Ἐμίσηψε ὁ Ζαχαράκης διὰ τή[ν] Κριτζά. Καὶ ἤστειλε μὲ τὸ Σκουληκαράκη τυρὶ 8κ 3 1/2 καὶ τὸ δόσιμο τοῦ κου[μ]πάρο του, τοῦ Μιχαλάκη Σκορδύλη.

8. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸν Καϊμακάμη ἄχερα 8κ. 106 γρ. 8

10. Ἦφερε ὁ Νικολῆς Σκουληκαράκης, ὅπου μᾶς τό ἔπειρε ὁ Λιανάκης, λ(ά)δ(ι) 8κ. 26, μαξούλι μου ὡς μου γράφει, καὶ ἔτερο λ(ά)δ(ι) 8κ. 36 καὶ ἤτονε ἰχιούρι μου καὶ τὸ πῆγε στὸ σαπουναριὸ τοῦ Μιχαλάκη καὶ ἤδωκέ μας τεσκερέ.

16. Ἐστεφανώθηκε ἡ Ἐλένη, τζῆ Χατζηγιαννοπούλας ἡ θυγατέρα ἡ νόθα, καὶ ἤλαβε τὸν Γιαννιὸ Ἀνωπολίτη

21. Σμίξις (;)

Φλεβαρίο[ν]

222

2 [ἡμ.] δ. Ἐδωσα ὑπόσχεσιν διὰ τοῦ Χ(ατζή) Ἀντώνη τὸν υἱὸν [εἰς εἰκο]σιμιὰ¹ ἡμέ(ρες) νὰ δώσω 700 γρ(όσα).

6. Ἐλάβαμε τὸ γράμμα τοῦ Ἡλία ἀπὸ τή[ν] Πόλη γραμμένο τὴ 4 Γεναρίου, ἡμερῶν 33

13. Ἐδιαβάστηκε τὸ πατριαρχικὸ γράμμα νὰ γενεῖ ὁ ἅγιος Σμύρνης, ὁ Χρῦσανθος, Κρήτης².

Μου ἔστειλε ὁ Ζαχαράκης διὰ τὴ φιλοδωρία γρ. 150 μὲ τὸ χέρι τοῦ Ἀνεραψίδη. 223

¹) Φθορὰ τοῦ κώδικα· πβλ. παρακάτω ἡμερομ. 22 Φεβρουαρίου.

²) Πβλ. Τω μα δά κ η, ΕΕΚΣ, Γ, 131, ὅπου πρέπει νὰ προστεθεῖ ἡ μνεία ὅσων ἀναφέρονται περὶ τοῦ Χρῦσανθου στὰ «Μικρασιατικὰ Χρονικά» Α, [1938], 191.

19. Ἐγόρασα ἕνα φέσι γρ. 85

22. Ἐδωσε τεμεσουκι ὁ χ(ατζή) πα(πά)-Ἀντώνης ἀπὸ τὸ Χουμερ-
γιάκο, ὅτι χρωστεῖ τοῦ Βασιλάκη γρ. 1840 εἰς διορία ἡμέρες 61, καὶ
ἐβγῆκα ἐγὼ ἀπὸ τὸ κεφιλίκι³ τοῦ ζοῦ του

29. Ἦλθεν ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὴν Πόλη.

Μάρτης.

2 [ἡμ.] ε. Ἐλαβε ὁ Ἡλίας ἀπὸ τὸν πα(πά) - Ζερεμία δάνεια γρ.
650 καὶ ἀπὸ τὸν πα(πά)-Ἰωάννη γρ. 500 εἰς διορία ἡμέρε(ς) 31· ἔδωσα
καὶ ἐγὼ γρ. 1000. Ὅ,τι μονέδα δίδω τοῦ Ἡλία σιὰ γρ., ὁπὸν τοῦ δάνεισα:

20 κοσάρια χρυσά	φὶ	20	γρ.	400
8 κολονάτα	φὶ	23	γρ.	184
4 φράγκα	φὶ	21, 10	γρ.	85
ἕτερα 5 τάλαρα κολονάτα	φὶ	23	γρ.	115
11 1/2 ἐξάρεις	φὶ	6	γρ.	69
8 πεχιλίγια	φὶ	5	γρ.	40
200 κοσαράγια			γρ.	100
ἐξάρεις καὶ κοσαράγια			γρ.	16
				1009

καλάρω 1000

224

22. Ἐμισέγαμε ἀπὸ τὸ Κάστρο δζὰ τῆ[ν] Κριτζά

30. Στῆ[ν] Κριτζά. Ἐπήγαμε τὰς εἰκόνας σιῆ[ν] Τριμάρτυρο.

Ἀπρι[λί]ο[ν]

3 [ἡμ.] β. Ἐκοιμήθη ὁ Ἀλέξανδρος Ποθητάκης μὲ εὐθίν(ιον)
θάνατον.

225

4. Ἐμίσειπα ἀπὸ τῆ[ν] Κριτζά δζὰ τὸ Κάστρο.

6. Ἐφθασε ὁ Μουσιαφά-Πασάς ἐρχόμενος ἀπὸ τὰ Χανιά.

8. Ἐπάκτωσε τῆ[ν] Κριτζά⁵ ὁ πα(πά) Γιαννιὸς καὶ ὁ Γιώργιος
Τζιχλάκης πουργιὰ⁶ 326 [καὶ] γρ. 450 [=] 163,000 καὶ 450 γρ(ό-

³) Ἐγγύηση· πβλ. ἀμέσως παραπάνω ἡμερομ. 2 Φεβρουαρίου γιὰ τὴν ὁρ-
θότητα τῆς συμπληρώσεως.

⁴) Καὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς συντομογραφίας (ποὺ χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν
Κοζ. λόγω ἐλλείψεως χώρου, γιὰτὶ ἡ λ. συμπίπτει μὲ τὸ τέλος τοῦ στίχου) ἡ λ.
παραμένει ἀδιανόητη. Ὁ Κοζ. ἴσως ἤθελε νὰ γράφει: *αἰφνίδιον* καὶ ἔταμε σύγ-
χυση τῶν φθόγγων.

⁵) Πρόκειται γιὰ τὴν ἐνοικίαση τῶν δημοσίων προσόδων τῆς Κριτσοῦς. Πα-
ραστατικώτατα περιγράφεται ὁ τύπος τοῦ ἐνοικιαστή σὲ ἀνέκδοτο χειρόγραφο
τοῦ Γ.Α.Κ. (βλ. Μ α μ α λ ά κ η, ὅ.π., 17).

⁶) Τὸ *πουργι* ἰσοδυναμοῦσε μὲ 500 γρῶου.

σα). Τοῦ 59 σερεσι⁷ τὴν ἐπάκτωσε ὁ Νεπὴ-ἀγὰς μὲ χωργιανὸς 155000 [καὶ] 100 γρ(όσα). Τοῦ 60⁸ ἐπρόστεισε ὁ Βελή - Πασὰς⁹ γρ. 850 καὶ ἔμεινε ἀπάνω του

10. Ἔδωσα τὸ σπίτι, ὅπου ἐγόρασα, στὸ[ν] κιορά. 226

22. Ἔδωσα τῷ σπιθιῶ τὸ σαλκίσι¹⁰ γρ. 6.

Μαῖος.

1 [ἡμ.] β. Ἐπῆρα χοχλιὸς ὄκ. 15 καὶ ἤδωκα γρ. 8. . . .

19. Ἐ[μ]παρκάρισα τζὶ μυλόπετρος τοῦ Μάμαλου, κομμάθια 7, 227
στὴ γουλέτα τοῦ Πιλάλ - Τζαούση, νὰ τζὶ πάγει στὴ Σπιναλόγκα νὰ τζὶ
παραδόσει τοῦ Μασλοῦμ πουλούκπαση, μὲ γράμμα τοῦ Μασλοῦμ - ἐφέν-
τη, γκουμουρουξοῦ¹¹, καὶ ξέχωρα τεσκερέ, ὅτι ἐσάστηκε τὸ γιομουρούκι¹²
τῶν πετροῦν καὶ ὁ Μασλοῦμ-πουλούκπαχης νὰ τζὶ στείλει στὸν Ἀρμυρό.
Ἔδωσα τοῦ Πιλάλ-τσαούχη δζὰ τὸ ναῦλος του τζὶ ἐφτὰ πέτρος γρ. ἐφτὰ...

28. Μοῦ ἔστειλε τὸ Ἀννεζίνι διὰ τὸ [μ]πα[μ]πάκι τῆς Παναγίας 228
γρ. 15

Ἰουνίου

1 [ἡμ.] ε. Ἡρθανε ἀπὸ τὴ βόλιτα ὁ Ζαχαράκης μὲ τὸ Μιχελιὸ
Ζουράρη καὶ ἐρέρανε μαλλιὰ ὄκ. 25, ἀρνιές¹³ ὄκ. 4 [δρ.] 200. Ἐ-
πῆρε ἡ Παναγία¹⁴ μαλλὶ ὄκ. 7 [δρ.] 100, ἀρνιέ[ς] 2,100

2. Ἔδωσε τὸ κοινὸν χρῆος ὁ καπειτὰν Μηνᾶς, σύμβουλος στὸ Και- 229
νούριο¹⁵

4. Ἐκαμα τὸ πηγάδι στὸ ἀναγκαῖον¹⁶ καὶ ἔδωσα τῷ[ν] πηγαῖδάρω
γρ. 40 καὶ ἀπὸ τὸ Βαλιέ-τσαρσι ἐγόρασα κασιανιές διὰ τὸ καπάκι γρ.

7. Τζῆ Χαιζηγιαννοπούλας διὰ τρία σκαλόγια πελέκια¹⁷ γρ. 2

⁷⁾ Σερεσι = ἔτος. Τὸ 59 = 1813. Ἀξιοσημεῖωτη ἡ ἐκφορὰ τοῦ χρον. προσ-
διορισμοῦ μὲ ἀπλὴ γενική.

⁸⁾ Οἱ φόροι ἐνοικιάζονταν ἀπὸ τὸ προηγούμενο ἔτος ἐπομένως οἱ φόροι
τοῦ 1844 (τοῦ 60) εἶχαν ἐνοικιασθεῖ ἀπὸ τὸ 1843.

⁹⁾ Πρόκειται γιὰ τὸ γιὸ τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ (βλ. ὑπόμν. 22 [1838]).

¹⁰⁾ Ἐτήσιος φόρος.

¹¹⁾ Γκουμουρουξῆς = τελώνης.

¹²⁾ Τελων. δασμός.

¹³⁾ Ἐὰ βραχέα ἔρια τῶν ἀρνίων» (βλ. Ξ α ν θ ο υ δ ῖ δ ο υ, Ποιμενικά, ὁ.π. σ. 300).

¹⁴⁾ Βλ. ὑπόμν. 5 [1843]).

¹⁵⁾ Πληρεξούσιος τῆς ἐπαρχίας Γορτύνης (= Καινουρίου) στὴ Συνέλευση
τῶν Μαργαριτῶν (Κ ρ ι τ ο β. 530). Σημειώθηκε ἤδη στὴν Εἰσαγωγή («Κρητ.
Χρονικά» Α, 179) ὅτι ὁ Μουσταφᾶ-Πασὰς ἐφρόντισε νὰ «ἐκλέξει τοὺς συμβούλους
του καὶ ἀπὸ τὰ μέλη τῶν ἐπαναστατικῶν συνελύσεων».

¹⁶⁾ Πβλ. ὑπόμν. 15 [1843].

¹⁷⁾ Πελέκι = πώρινος λίθος πελεκημένος, κατάλληλος γιὰ σκάλες
(σκαλόγια) καὶ γωνίες οἰκοδομῶν.

- ... 11. Ἐδωσα τζῆ Μαρίας Λουτζοπούλας Μουρέλλενας ἓνα εἰκοσάρι χρυσό, ὅπου ἤθελε πηγαίνει στήν Αἴγυπτο, δζά νά μοῦ ποισουνίσει δυò πουκάλια ταπάκο
14. Ἐφλεβοτομήθη ἡ Ζαχαρένια . . .
30. Ἐκοιμήθη ὁ Ἀριστοτέλης, τζῆ Ζαχαρένιας τὸ παιδί¹⁸.
- 230 Ἰουλίου
4. [ἡμ.] γ. Ἐπῆρα κάρβουνα ἀπὸ τὸ Λιμάνι ὀκ. 88 γρ. 21.
5. Τὰ κουκούλια, ὅπου μᾶς ἐστείλανε ἀπὸ τῆ[ν] Κριτζά μαζούλι μας, ἐβγάλαμε μετὰξι δρ. 70· ἐδώσαμε βγαρτικὰ γρ. 3
21. Ἐμίσεψε ὁ Κωνσταντῖνος δζά τῆ[ν] Κριτζά, νά πάγει νά ζωγραφίζει ὁ Κωνσταντῖνος Λιανάκης καὶ ὁ Ἀντωνῆς ὁ ἀδελφός του τὸν ἐσυντρόφευσαν· καὶ νά τοῦ δώσει ὁ Θεὸς καλὴν προκοπὴ καὶ χρόνους πολλοὺς μὲ υἰεῖαν, ἀμήν¹⁹
- 231 Αὐγούστου
- 2 [ἡμ.] δ. Ἐκάηκε τοῦ Σουμὰν-Τζάμη τὸ κονάκι. . . .
6. Ἐδωσα τὸ σαλκίни τοῦ σπιθιοῦ γρ. 6. . . .
12. Ἐμίσεψε ὁ Μουσταφά-Πασὰς δζά τὰ Χανιά.
14. Ἐπῆρα ἀπὸ τὸ Χεμιχῆ-ἄγὰ Κοκινισάκη ἓνα λαχούρι βερσεῖ γρ. 50. . . .
30. Ἐμίσεψα δζά τῆ[ν] Κριτζά καὶ ἠγγεψα καὶ [σ]τζὶ Βρούσες.
- 232 Σεπτεμβρίου[ν]
- 5 [ἡμ.] γ. Ἐδωσα τοῦ πα(πᾶ) Κωνσταντῖνου Λιανοῦ ἐν κόνισμα γρ. 15, τὰ ὅποια γρ. τὰ ἐχρεώσκει ὁ Μανολιὸς γαμπρός μου δζά τὴ φτερωτὴ τοῦ γεροντόμυλου, καὶ μοῦ ἔδωσε μένα ὁ Μανολιὸς τὰ κρομμύδια ὀκ. 75 φὶ 5 [ὀκάδες] στὸ γρό(σι).
11. Ὁ Μανόλης Κερουλιὸς ἐπῆρε δυò κόνισματα νά δώσει τυρὶ ὀκ. 9
21. Μὲ τὸ Λιανάκη ἤστειλα τοῦ Κερνομανόλη δυò καντήλια μὲ καντηλοβάσταγα, γρ. 4, δυò μολυβίδες [παράδες] 10, καλάθι ὅπου ἔβαλα τὰ καντήλια, [παράδες] 20. Στοῦ Πέτρο τὸ χέρι ἔστειλα καὶ τὸ ἄγιο λείψανο.
27. Ἐφθασε ὁ Μουχαφὶς-Πασὰς ἀπὸ τὰ Χανιά.
28. Ἐ[μ[παρκαρίστη ὁ Ἡλίας φαμελιακῶς διὰ τῆ[ν] Κάσο.
- Ἄκτωμβρης.
- 233 15 [ἡμ.] α. Ἐκοιμήθη ὁ Νικολάκης Καλαφατάκης.

¹⁸⁾ Πβλ. ἡμερομ. 14-10-1843.

¹⁹⁾ Πβλ. ὑπομν. 20 [1840].

20. Ἐκοιμήθη ὁ ἅγιος Ἀρκαδίας Μάξιμος²⁰.

23. Ἐπόθανε τοῦ Μουσταφᾶ-Πασᾶ ἡ θυγατέρα

Νοεμβρίο[υ]

234

15. [ἡμ.] α. Τὸ βράδι ἔγινε ἔκλειψις τοῦ ἡλίου.

16. Ἐγεννήθη τοῦ Πέτρο Κοζύρη ἡ θυγατέρα. Μοῦ ἔστειλε ὁ Πέτρος μὲ τὸν Κωνσταντῖνο του λάδι ὄκ. 11 ἀπὸ δικοῦ του (καὶ τὸ Ἐργινοῦσι μου ὄκ. 1) καὶ γρ. 176,20, γὰ τοῦ πουσουνίσω ἀπράτη: 1 κουτὶ χελβὰ γρ. 9· 2 [ν]τουζίνες χαρθιὰ τοῦ τζόγο [γρ.] 4· 50 κόλες χαρτὶ [γρ.] 3,30· 1 σπίριτο [παράδες] 10· τζοράπια γρ. 3,20· 1 γιλάρι γρ. 1· ἕνα ζεμπίλι γρ. 1· 2 ὄκ. κάσιανα γρ. 1,30· ἀπύρι γρ. 2· παπούτζα [γρ.] 13,10· 14 ὄκ. στραγάλια [γρ.] 19,10· ἕνα ρούπι γιανις (;) 22,20· 3 ὄκ. ζάχαρη [γρ.] 16,20· 3 ὄκ. καβὲ [γρ.] 16· 10 ὄκ. καπνὸ [γρ.] 60.

19. Ἐκοιμήθη ἡ Μορφιτζαχοῦ Καδιανή

29. Ἐπόθανε ὁ φραντζέζος κόνσολος ὀνομαζόμενος Κουτουπούς²¹. 235

Δεκέμβριος.

13 [ἡμ.] δ. Ἐμεινε τὸ Προκάκι ὁ Μανολιὸς μαζί μας.

22. Ξημέρωμα ἐγέννησε τὸ Λεράκι ἡ νόθα ἕνα θηλυκό

1845

236

Γεναρίο[υ]

2 [ἡμ.] γ. Ἐλαβα ἀπὸ τὸ[ν] Κωντα[ν]τῆ Πισκοπιανὸ γρ. 25, γὰ τὰ στείλω τοῦ δα(σκαλο)-Νικολῆ Ταβράδο· ἔστειλά του τα καὶ ἔλαβα τεσκερέ.

9. Ἐστειλα στὸ Κουχάτασι τὸ γράμμα μὲ τὸ Χαλλῆλ Ρεῖζη

15. Ἐχειροτονήθη ὁ Ἀρκαδίας Ἰωακείμ¹.

ΜΕΝ. Γ. ΠΑΡΛΑΜΑΣ

²⁰) Πβλ. Τ ω μ α δ ἄ κ η, ΕΕΚΣ, Γ, 137, ὅπου μένει κενὴ ἡ χρονολογία τοῦ θανάτου τοῦ Μαξίμου.

²¹) Βλ. ὑπόμν. 25 [1833].

¹) Πβλ. Τ ω μ α δ ἄ κ η, ὁ.π., 137.